

Raadsmededeling openbaar

Nummer : 195-2024
Datum : 17 december 2024
B&W datum : 3 december 2024
Beh. Ambtenaar : M. van Dam
Portefeuillehouder : mr. A.B. Stapelkamp
Onderwerp : Vrijetijdsagenda Achterhoek 2025-2035 en uitvoeringsprogramma 2025-2028

Graag informeren wij u over het feit dat het college van burgemeester en wethouders 3 december 2024 de regionale Vrijetijdsagenda 2025-2035 met bijbehorende uitvoeringsagenda 2025-2028 heeft vastgesteld. Deze agenda is op 3 december 2024 tevens door de colleges van de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk vastgesteld. Ook de gemeente Zutphen bereidt zich voor om de komende jaren aan te sluiten bij de Vrijetijdsagenda.

Achterhoekse samenwerking toerisme en recreatie

De Achterhoekse gemeenten werken sinds 2006 samen op het gebied van toerisme en recreatie. De Vrijetijdsagenda 2020-2030 heeft de afgelopen periode gediend als basis voor de uitvoering en inzet van middelen. Dit heeft geresulteerd in gezamenlijk beleid, productontwikkeling, monitoring en kennisontwikkeling.

Nu deze uitvoeringsperiode ten einde komt, heeft het portefeuillehoudersoverleg vrijetijdseconomie opdracht gegeven tot het opstellen van een nieuwe vrijetijdsagenda. Met deze nieuwe Vrijetijdsagenda 2025-2035 inclusief uitvoeringsagenda 2025-2028 ligt er een basis om de komende jaren het toeristisch product van onze regio verder te versterken.

Vrijetijdsagenda 2025 – 2035

In deze Vrijetijdsagenda 2025 – 2035 wordt de koers voor de komende tien jaar uitgezet, waarbij het volgende doel wordt nagestreefd:

Een fijne leefomgeving in de Achterhoek, waar alle bewoners en bezoekers het hele jaar kunnen genieten van aantrekkelijke voorzieningen die tegemoet komen in de uiteenlopende interesses en behoeften. Hiermee draagt de vrijetijdssector bij aan inwonersprofijt en economische vitaliteit die samen de brede welvaart stimuleren'.

Aan de agenda is een uitvoeringsagenda gekoppeld waarin projecten en acties staan beschreven voor de periode 2025-2028.

Financiering van de vrijetijdsagenda

De gemeentelijke bijdrage aan de vrijetijdsagenda is opgenomen op de meerjarenbegroting (MIP T&R). De jaarlijkse bijdrage van €0,80 per inwoner met 01-01-2025 als peildatum zal de komende jaren worden gecontinueerd. Ook wordt vanaf 2025 de bijdrage jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de meicirculaire met het bbp.

Voortgangsrapportage

U ontvangt, afhankelijk van de actualiteit en vermeldenswaardigheden, eens per jaar een voortgangsrapportage over toerisme en recreatie in Aalten. In deze voortgangsrapportage staan

we ook stil bij de stand van zaken en behaalde resultaten van de Vrijetijdsagenda. Om u op de hoogte te houden zullen we dit blijven continueren.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

Persbericht

Vrijetijdsagenda Achterhoek 2025-2035 en uitvoeringsprogramma 2025-2028

Tussentijdse verantwoording Vrijetijdsagenda Achterhoek

Persbericht

17 december 2024

Achterhoekse gemeenten stellen nieuwe Vrijetijdsagenda vast

Achterhoek - Acht Achterhoekse gemeenten hebben de handen ineengeslagen om hun samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie voort te zetten en zo het toeristisch product van de Achterhoek verder te versterken. De basis voor deze samenwerking is de nieuwe Vrijetijdsagenda 2025 - 2035, die recentelijk door de colleges van de acht gemeenten is vastgesteld.

De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk hebben afgesproken hun succesvolle samenwerking te continueren. Ook de gemeente Zutphen bereidt zich voor om de komende jaren aan te sluiten bij de Vrijetijdsagenda. Met de Vrijetijdsagenda 2025 – 2035 is een duidelijke koers uitgezet. Deze agenda wordt ondersteund door een uitvoeringsagenda met concrete projecten en acties voor de periode 2025-2028.

Het doel van de Vrijetijdsagenda is om bij te dragen aan een aantrekkelijke leefomgeving in de Achterhoek, waar bewoners en bezoekers het hele jaar door kunnen genieten van diverse voorzieningen die inspelen op uiteenlopende interesses en behoeften. De vrijetijdssector draagt zo bij aan het welzijn van de inwoners en de economische vitaliteit, wat samen de brede welvaart stimuleert.

In de komende jaren zullen de gemeenten, samen met Stichting Achterhoek Toerisme, ondernemers uit de vrijetijdssector, de provincie Gelderland en andere stakeholders, werken aan het versterken van de vrijetijdssector. Projecten die de komende jaren worden opgepakt richten zich onder andere op een gezonde balans tussen natuur en recreatie, het aanscherpen van het toeristisch profiel van de Achterhoek, de inzet van vitaliteitscoaches voor ondernemers en de toegankelijkheid van het toeristisch-recreatieve aanbod voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking via het project 'Onbeperkt Genieten in de Achterhoek'.

De afgelopen jaren hebben bewezen dat gemeentelijke samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie loont. Succesvolle projecten zoals de 'Silo Art Tour', 'Onbeperkt Genieten in de Achterhoek', de oprichting van het Convention Bureau, de vernieuwing van de Toeristische Overstap Punten (TOP's) en de lancering van het Vitaliteitsprogramma voor verblijfsrecreatie zijn hier het bewijs van.

Noot voor de redactie: Voor vragen kunt u contact opnemen met communicatie: 06-10117763.

De vrijetijdsagenda incl. bijbehorende uitvoeringsagenda zijn te vinden op de volgende website: <https://www.vrijetijdsagenda-achterhoek.nl/>. Ook staat op deze website het tussentijdse verantwoordingsdocument van de huidige vrijetijdsagenda.

Zie hierna voor een overzicht met cijfers over dag- en verblijfstoerisme in de Achterhoek.

€327.000.000

inkomsten in de Achterhoek door bestedingen van dag- en verblijfstoeristen

€211.000.000

Verblijfstoerisme

4.094.000

Overnachtingen

12.440 banen

staat gelijk aan 6,5% werkgelegenheid

€116.000.000

Dagtoerisme

7.491.3000

Dagbezoekers

95%

van de Nederlanders is bekend met
de regio Achterhoek

IN 2022-2024

80%

van de inwoners vindt dat toerisme zorgt
voor meer levendigheid

63%

van de inwoners ziet meer opties voor recreatie
door toerisme

61%

van de inwoners voelt zich door toerisme trots inwoner te zijn

Vrijetijdsagenda Achterhoek

Herijking 2025 – 2035

Vrijetijdsagenda Achterhoek

Herijking 2025 – 2035

gemeente Bronckhorst

Colofon

©Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, augustus 2024

Opdrachtgever:

Portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie

Ontwerp en opmaak:

Leonie Nennie, Buro 28

Beeldmateriaal:

Stichting Achterhoek Toerisme

Inhoudsopgave

Deel 1: Visie	6
1 Inleiding	7
1.1 Leeswijzer	9
1.2 Het doel van de vrijetijdsagenda	9
1.3 De rol van de vrijetijdsagenda	10
1.4 Wat speelt er in de sector	11
2 Strategie; waar zetten we op in?	14
2.1 Speerpunt 1: het fundament waarborgen	14
2.2 Speerpunt 2: vitaliteit en duurzaamheid	14
2.3 Speerpunt 3: versterken onderscheidend vermogen	15
Deel 2: Uitvoeringsagenda	16
3 Uitvoeringsagenda 2025 – 2028	17
3.1 Waarborging van acties	17
3.2 De acties	18
4 Financiën	25
5 Afwegingskader	27
Bijlage 1: Overzicht van inwonersonderzoeken	30
Bijlage 2: Rolverdeling	32
Bijlage 3: Trends en ontwikkelingen	34

Deel 1: Visie

1 Inleiding

Als negen samenwerkende Achterhoekse gemeenten – Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen, – hebben wij de ambitie om de vrijetijdssector in de Achterhoek gezond te laten ontwikkelen. Daarmee dragen wij bij aan de algehele leefomgeving en het welzijn van de inwoners. Want de sector speelt een belangrijke rol in onder andere de werkgelegenheid, de instandhouding van voorzieningen en het aantrekkelijk houden van het landschap, de steden, dorpen en kernen. Om dat te realiseren volgen we een gezamenlijke koers.

De vrijetijdsagenda is het middel dat wij hiervoor inzetten. Deze agenda bestaat uit thema's waar we gezamenlijk op inzetten en acties die gepland staan voor de periode van 2025 tot en met 2028. Alle deelnemende gemeenten zullen volgens deze koers gezamenlijk investeren in de vrijetijdssector.

Totstandkoming

In 2020 is de tweede vrijetijdsagenda van de gemeentelijke samenwerking gepubliceerd. Deze vrijetijdsagenda gold voor de periode 2020 – 2030 en bevatte een uitvoeringsagenda die iedere drie jaar geactualiseerd zou worden. Omdat de sector met verschillende ontwikkelingen te maken heeft (gehad), waaronder corona, hebben we ervoor gekozen om niet alleen een nieuwe uitvoeringsagenda te ontwikkelen, maar ook de vrijetijdsagenda zelf te herijken. Dit document is een herijkte versie van de vrijetijdsagenda en geldt tot 2035. In de uitvoeringsagenda hebben we acties benoemd tot en met 2028.

Bij de totstandkoming van deze herijking is de sector betrokken. Een klankbordgroep is gevormd met de vertegenwoordigers van de Vrijetijdsondernemers Achterhoek (VOA). Daarnaast heeft een begeleidingsgroep met een vertegenwoordiging vanuit de gemeenten en Achterhoek Toerisme meegedacht. Tot slot zijn alle bestuurders en ambtenaren geconsulteerd tijdens meerdere overlegmomenten. Gedurende dit proces zijn wij ondersteund door Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd.

De impact van toerisme in de Achterhoek

IN 2022

€327.000.000

inkomsten in de Achterhoek door bestedingen van dag- en verblijfstoeristen

€211.000.000

Verblijfstoerisme

4.094.000

Overnachtingen

12.440 banen

staat gelijk aan 6,5% werkgelegenheid

€116.000.000

Dagtoerisme

7.491.3000

Dagbezoekers

95%

van de Nederlanders is bekend met
de regio Achterhoek

IN 2022-2024

80%

van de inwoners vindt dat toerisme zorgt
voor meer levendigheid

63%

van de inwoners ziet meer opties voor recreatie
door toerisme

61%

van de inwoners voelt zich door toerisme trots inwoner te zijn

Bronnen: Achterhoek Toerisme (2022). Monitor Toerisme Achterhoek., Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd (2024). Inwonersonderzoek toerisme en recreatie gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst Doetinchem, Lochem en Oude IJsselstreek; Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd (2024). Toerisme en leefbaarheid in Winterswijk: Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd (2022). Inwonersonderzoek leefbaarheid recreatie en toerisme in Oost-Geire.

1.1 Leeswijzer

In deze vrijetijdsagenda staan we eerst stil bij het doel van de gemeentelijke samenwerking. Vervolgens beschrijven we de rol die de vrijetijdsagenda op zich neemt en geven we een toelichting op wat er momenteel speelt in vrijetijdssector en van invloed is geweest op de totstandkoming van deze herijkte editie. In hoofdstuk 2 presenteren we de speerpunten die de komende periode leidend zullen zijn. Hoofdstuk 3 bevat de uitvoeringsagenda met alle acties. Vervolgens geven we in hoofdstuk 4 een financieel overzicht. Tot slot beschrijven wij in hoofdstuk 5 het afwegingskader. Dit afwegingskader is bedoeld om toekomstige ideeën voor de vrijetijdsagenda te kunnen beoordelen: is het logisch en wenselijk om deze gezamenlijk via de vrijetijdsagenda op te pakken?

1.2 Het doel van de vrijetijdsagenda

De Achterhoekse gemeenten werken sinds 2006 samen op het gebied van toerisme en recreatie. De vrijetijdsagenda 2020-2030 inclusief uitvoeringsprogramma 2020-2024 heeft de afgelopen periode gediend als kompas voor de uitvoering en inzet van middelen. Dit heeft geresulteerd in gezamenlijk beleid, productontwikkeling, monitoring en kennisontwikkeling.

In de vrijetijdsagenda 2020-2030 hadden we onszelf als doel gesteld om de sector op een slimme manier te laten groeien in overnachtingen, economische betekenis en banen en daarmee bij te dragen aan een prettigere woonomgeving, een jaarrond aantrekkelijk aanbod, kwaliteitsverbetering en meer vitale verblijfsaccommodaties.

Inmiddels zijn we met elkaar tot de conclusie gekomen dat toeristische groei geen op zichzelf staand doel meer is voor de Achterhoek. Wij hoeven niet de grootste bestemming van Nederland te worden. In de Achterhoek draait het om de kwaliteit. We laten daarmee de kwantitatieve doelen uit de vorige agenda los en streven in deze nieuwe agenda het volgende doel na:

Een fijne leefomgeving in de Achterhoek, waar alle bewoners en bezoekers het hele jaar kunnen genieten van aantrekkelijke voorzieningen die tegemoetkomen in de uiteenlopende interesses en behoeften. Hiermee draagt de vrijetijdssector bij aan inwonersprofijt en economische vitaliteit die samen de brede welvaart stimuleren.

Om te monitoren hoe de sector zich ontwikkelt en of onze acties bijdragen aan bovenstaand doel, houden wij een tweetal parameters in de gaten:

1) Sociale draagkracht (inwonersonderzoek)

We gebruiken een aantal kwantitatieve indicatoren als het gaat om de sociale draagkracht van de Achterhoek voor toerisme. Alle deelnemende gemeenten hebben in 2022, 2023 of 2024 een inwonersonderzoek uitgevoerd naar de beleving van toerisme binnen de gemeente. Het onderzoek zal periodiek worden herhaald. Veranderingen in het sentiment van inwoners vormen hiermee de indicatoren vanuit de samenleving.

- Minimaal 80% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling 'toerisme zorgt voor meer levendigheid, reuring en/of gezelligheid'
- Minimaal 65% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling 'door recreatie en toerisme zijn er meer opties voor recreatie voor inwoners'
- Minimaal 55% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling 'door recreatie en toerisme is het prettiger wonen in mijn gemeente'

Het huidige sentiment van de respondenten uit de eerder genoemde inwonersonderzoeken staat weergegeven in bijlage 1. Hieruit valt op te maken dat er verschillen zijn in het sentiment tussen de gemeenten.

2) Behoud marktaandeel

Om de kwaliteit te waarborgen, is de vitaliteit van de economie essentieel. Daarom houden we deze in de gaten. We willen weten of de Achterhoekse toeristische sector op peil blijft, meegroeit met de nationale ontwikkelingen en zo haar marktaandeel behoudt. Dit betekent dat bij de onderstaande indicatoren het groeicijfer van de Achterhoek wordt vergeleken met het gemiddelde groeicijfer van de Nederlandse toeristische sector:

- Het aantal overnachtingen
- De economische betekenis van de sector
- De werkgelegenheid van de sector

1.3 De rol van de vrijetijdsagenda

De gemeenten die vanuit de vrijetijdsagenda samenwerken, dragen ook gezamenlijk bij aan de vrijetijdssector van de regio door middel van Stichting Achterhoek Toerisme, waar ook het routebureau onderdeel van is. De rol, het doel en het takenpakket van Achterhoek Toerisme is anders dan die van de vrijetijdsagenda. In bijlage 2 wordt het onderscheid tussen deze beide verder toegelicht. In deze paragraaf zoomen we verder in op de vrijetijdsagenda. We beschrijven de positie die de vrijetijdsagenda inneemt in de vrijetijdssector en welk takenpakket hierbij hoort.

Rol van de vrijetijdsagenda

- Regie voerend
- Aanjagend
- Faciliterend

Welke acties horen bij de vrijetijdsagenda?

Acties die...

1. Het beste in gezamenlijkheid opgepakt kunnen worden;
2. Die om regie vragen;
3. Die de markt niet zelf kan of gaat oppakken;
4. En die niet zijn ondergebracht bij bestaande organisaties en takenpakketten.

De rol van de vrijetijdsagenda is regie voerend, aanjagend en faciliterend. Vanuit de regie voerende rol zorgt de vrijetijdsagenda dat de samenwerking tussen meerdere partijen goed verloopt en het gezamenlijke doel wordt gerealiseerd. Vanuit de aanjagende rol zorgt de vrijetijdsagenda ervoor dat zaken worden opgepakt en doorgezet die een impuls kunnen gebruiken. Ze blijven niet steken op de onmogelijkheden die vanuit sector niet kunnen worden opgepakt. Tot slot zorgt de faciliterende rol ervoor dat de opgestelde acties en de lopende samenwerkingen in de vrijetijdssector mogelijk worden gemaakt.

De vrijetijdsagenda zet zich dan ook in voor zaken die ook vragen om een gezamenlijke aanpak. Acties zijn relevant voor de gehele regio, zodat het logisch is om deze als regio op te pakken. Ook moeten acties niet door de markt zelf al zijn opgepakt of opgepakt kunnen worden, of binnen een huidig samenwerkingsverband of organisatie.

Tot slot zetten de gemeenteambtenaren en -bestuurders zich actief in om het belang van toerisme en recreatie onder de aandacht te brengen binnen andere beleidsdomeinen.

1.4 Wat speelt er in de sector

De sector is doorlopend in beweging. Het reageert op ontwikkelingen om haar heen en verandert hierin mee. Bijlage 3 biedt een overzicht van trends en ontwikkelingen die momenteel van invloed zijn op de vrijetijdssector. In deze paragraaf worden de meest relevante trends en ontwikkelingen aangestipt die van invloed zijn op deze vrijetijdsagenda.

Het aantal bezoekers in de Achterhoek zal toenemen. Allereerst zal het aantal lokale bezoekers toenemen door vergrijzing van de inwoners. Deze oudere doelgroep heeft meer vrije tijd voorhanden en kan hierdoor vaker recreatieve activiteiten ondernemen. Toegankelijkheid van voorzieningen voor iedere recreant wordt hierdoor extra belangrijk en wordt maatschappelijker ook steeds belangrijker gevonden.

Het aantal bezoekers in de Achterhoek zal ook toenemen door een toename van het aantal binnenlandse toeristen. Diezelfde trend is ook zichtbaar vanuit het buitenland. Het aantal buitenlandse toeristen neemt toe en het is de verwachting dat dit zorgt voor een hogere toestroom toeristen richting Nederland; in de Achterhoek gaat het met name om Duitse bezoekers.

Met de komst van alle extra bezoekers wordt het belangrijker om de regio kwalitatief goed op de kaart te zetten. Het belang van onderscheidend vermogen neemt toe en informatievoorziening is hierin cruciaal. Eigentijdse online en offline informatie kan inspiratie bieden om de regio vanuit een specifiek thema te beleven.

De groei in het aantal toeristen biedt kansen voor ondernemers. Tegelijk wordt de waarborging van balans een groter aandachtspunt. Momenteel merken recreanten al dat het drukker wordt op fiets- en wandelpaden. Dit kan zorgen voor een minder fijne bezoekerservaring. Tegelijk wordt het ook drukker in natuurgebieden. Dit verstoort niet alleen de natuurbeleving van de bezoeker, maar ook het kan ook de kwaliteit van de natuur verstoren. Daarom wordt de toegankelijkheid van natuurgebieden door steeds meer terreinbeheerders heroverwogen. Uit het recent uitgevoerde inwonersonderzoek blijkt dat inwoners de drukte in de natuur ook merken. Zij zien vooral de eventuele overlast die toerisme kan veroorzaken voor de natuur. Inwoners zien dan ook als belangrijkste onderwerp voor beleidsmakers om de vrijetijdssector te laten ontwikkelen op een schaal die past bij de omgeving¹. Voor de samenwerkende gemeenten in de Achterhoek is toeristische groei dan ook geen op zichzelf staand doel.

Ondernemers worden geacht om steeds meer rekening te houden met hun omgeving. Aanpassingen voor een duurzamer ondernemerschap is steeds vaker een vereiste. Deze extra investeringen komen boven op de investeringen die vanuit de consument worden gevraagd: zij hebben steeds meer behoefte aan luxe en unieke ervaringen. Het rendement komt hierdoor onder grotere druk te staan en dit kan gevolgen hebben voor de vitaliteit van de vrijetijdssector.

Tegelijk kan verduurzaming ook voor de ondernemer kansen bieden. Door aanpassingen door te voeren, bijvoorbeeld op het gebied van natuurinclusiviteit, kunnen zij kosten besparen en zijn ze beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. Een natuurinclusieve inrichting van recreatieve terreinen draagt direct bij aan het verminderen van hittestress, het verbeteren van watermanagement, het vergroten van de bezoekersbeleving en natuurlijk het vergroten van de biodiversiteit.

Binnen de verblijfsrecreatie zien we dat er grote verschuivingen zijn rondom met name campings en bungalowparken. We zien een toenemende 'verstening' op campings en krijgen hierdoor meer verhuurobjecten en minder vrije campingplaatsen, terwijl de vraag naar traditioneel kamperen sinds de coronapandemie weer een stijgende lijn laat zien. Ook worden campings en bungalowparken steeds vaker overgenomen door grotere exploitanten die (inter)nationaal actief zijn. Dit kan kansen én risico's bieden.

¹In 2024 zijn er inwonersonderzoeken uitgevoerd in gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem en Oude IJsselstreek.

De transitie van het landelijke gebied zorgt ook voor verschuivingen binnen de sector. Stoppende of afbouwende agrariërs zoeken een verdienste in de vrijetijdssector, maar ook andere spelers, zoals inwoners die op zoek zijn naar een nevenverdienste, komen met initiatieven. De uitdaging is om al deze initiatieven in goede banen te leiden.

Mede doordat er verschuivingen zijn in het (type) eigenaarschap van ondernemingen, worden verschillen in ondernemerschap groter. Daarnaast zal ondermijning ook blijvend om aandacht vragen. Het inzetten op vitaliteit van de sector is hierdoor een constant aandachtspunt.

2

Strategie; waar zetten we op in?

De vorige editie van de vrijetijdsagenda bestond uit vijf speerpunten. In deze nieuwe editie laten we deze speerpunten los en zetten we in op drie (her)nieuw(d)e speerpunten. Elk speerpunt kan worden gezien als een overkoepelend thema waaronder acties hangen. In deze paragraaf worden de nieuwe speerpunten toegelicht. We beschrijven wat deze inhouden en waarom deze van belang zijn. In het volgende hoofdstuk, de uitvoeringsagenda 2025-2028, geven we de bijbehorende acties weer.

2.1 Speerpunt 1: het fundament waarborgen

In vorige edities van de vrijetijdsagenda is ingezet op bepaalde acties die voor deze vrijetijdsagenda nog steeds relevant zijn. Het gaat hierbij om acties die bijdrage aan de algehele kwaliteit van de sector. Tijdens het opstellen van deze herijking is naar voren gekomen dat we blijvend willen inzetten op deze acties. Het betreft geen tijdelijk kwaliteitsimpuls, maar een langdurige inzet. Ook zijn bepaalde acties (zoals datamonitoring) van dusdanig belang, dat ze als basis dienen te worden beschouwd. Deze structurele acties zullen dus geen einddatum hebben waar naartoe wordt gestreefd, maar een doorlopend aandachtspunt blijven.

Het zijn onderwerpen waar wij ons sterk voor maken en wat bij onze gemeentelijke rol past. Onderwerpen die cruciaal zijn voor een prettige bezoekerservaring of leefomgeving. Zoals het programma 'onbeperkt genieten', waarbij we inzetten op een toegankelijke sector voor iedereen. En het programma 'natuurlijk te gast', waarmee we de balans van recreatie in de natuur bewaken.

Ook vinden wij het belangrijk dat de kwaliteit van toeristische informatievoorziening en gastheerschap op niveau blijft (voor de Nederlandse en buitenlandse bezoeker). Dit is niet alleen belangrijk voor een goede bezoekerservaring, maar ook als tool in bezoekersmanagement. Hierom blijven we investeren in het verzamelen en delen van de juiste informatie op de juiste manieren. Ook blijven we investeren in de professionaliteit en de samenwerking van de gastvrijheidspunten en inspiratiecentra in de regio.

Tot slot zijn data ook binnen de vrijetijdssector een waardevol middel. We erkennen dat dataverzameling, -monitoring en -publicatie een belangrijke schakel vormen in de kennisinfrastructuur. Het biedt inzichten voor ondernemers en organisaties om hun diensten beter in te richten en bijdragen aan inzicht om vorm te geven aan goed bezoekersmanagement.

2.2 Speerpunt 2: vitaliteit en duurzaamheid

Het op peil houden van de vitaliteit van de sector is essentieel voor het behalen van het doel van de vrijetijdsagenda. Het zorgt voor een gezonde bijdrage aan de lokale economie en het aantrekkelijk houden van het aanbod. Hierom is tijdens vorige edities van de vrijetijdsagenda, door middel van een vitaliteitsprogramma, ingezet op de vitaliteit van verblijfsrecreatie. In deze herijkte versie worden deze inspanningen doorgezet en bijgesteld.

Tegelijk is de focus van dit speerpunt breder. We willen ondernemers faciliteren bij het werken aan de kwaliteit en het perspectief van hun bedrijf door het delen van kennis. Dat doen we onder andere door het inzichtelijk maken van ontwikkelingen in de markt. Ook ondersteunen we ondernemers om in te spelen op trends en ontwikkelingen. Zo is het de verwachting dat het aantal buitenlandse toeristen dat

naar Nederland afreist, de komende jaren verder gaat stijgen en dat met name de Duitse toerist de Achterhoek zal weten te vinden. Het aantrekken en behouden van deze gasten vraagt aandacht en biedt kansen (bijvoorbeeld seizoensverbreding). Door ondernemers kennis te bieden over hoe internationale gasten aan zich te binden, zetten we de regio internationaal op de kaart.

Daarnaast gaan we vanuit de vrijetijdsagenda ondernemers ook ondersteunen met kennis over een natuurinclusieve vrijetijdssector en hoe zij hun terrein natuurinclusiever in kunnen richten.. Vanuit het vitaliteitsprogramma kunnen zij in contact komen met experts op gebied van natuurinclusiviteit.

2.3 Speerpunt 3: versterken onderscheidend vermogen

De Achterhoek is een sterk merk met een hoge naamsbekendheid. Toch is het een ingewikkelde opgave om het onderscheidende vermogen van de regio naar voren te brengen. De regio kan op verschillende manieren worden beleefd en hierom zetten we in om het onderscheidende vermogen te versterken.

De ideale manier om de Achterhoek te verkennen is op de fiets, te voet, te paard, met de mountainbike of de gravelbike. Terwijl het landschap om je heen beweegt, voel je de verhalen en proef je de cultuur. Recreatief bewegen is de vorm van recreatie die past bij het Achterhoekse karakter. Daarnaast is het ook gezond en vermindert het autoverkeer.

Als regio zetten wij er dus op in om in 2035 dé buitengewone regio van Nederland te zijn. We streven daarbij naar een veilig, aantrekkelijk en toegankelijk routenetwerk dat een blijvende indruk achterlaat op elke gebruiker van het netwerk. Om dit te bereiken leiden we gebruikers niet alleen langs de mooiste plekken en landschappen, maar we versterken ook de beleving van verhalen onderweg en bieden een vijf sterren serviceniveau.

Samen met Achterhoek Toerisme zien we het routenetwerk daarbij ook als een instrument om bezoekers te geleiden en daarmee de meer kwetsbare plekken te ontzien. Om deze doelstelling van Achterhoek Toerisme te bereiken, ondersteunt de vrijetijdsagenda de vijf programmalijnen die door de organisatie zijn opgesteld.

Tegelijk heeft de Achterhoek veel meer te bieden. Het is een diverse bestemming met veel kwaliteiten. Om te bepalen hoe wij als Achterhoek ons, naast de Buitengewone Regio, verder gaan positioneren, gaan we nader verkennen waarmee we ons verder kunnen en willen onderscheiden.

Deel 2: Uitvoeringsagenda

3 Uitvoeringsagenda 2025 – 2028

Onder elk speerpunt hangen acties waarmee het doel van het speerpunt zal worden behaald. In dit hoofdstuk worden de acties gepresenteerd. Voor we dit doen, lichten we toe hoe de acties na afronding worden gewaarborgd.

3.1 Waarborging van acties

De ervaringen van de vorige edities van de vrijetijdsagenda hebben geleerd dat we veel samen oppakken en bereiken. Het is daarbij van belang om nog scherper na te denken over de 'erfenis' van een actie; wat gebeurt er met de actie zodra deze binnen de vrijetijdsagenda is afgerond? Op voorhand moet hierover worden nagedacht bij iedere actie die een plek krijgt in deze agenda. Dit kan volgens de volgende drie smaken:

1. Het betreft een eenmalige actie

Het was een tijdelijke (kwaliteit) impuls die door de afronding van de actie is behaald.

2. De actie wordt elders belegd

Zoals bij Achterhoek Toerisme, het routebureau of het wordt opgepakt door de markt zelf. Hierbij moet ook worden nagedacht over de middelen die mogelijk beschikbaar moeten worden gesteld om dit te organiseren.

3. Het wordt blijvend onderdeel van het fundament

Het blijft een vast onderdeel in de vrijetijdsagenda en wordt gezien als een basistaak voor de komende tijd met een volgende fase of een verdiepingsslag.

Ondanks dat op voorhand een plan wordt gemaakt, is het belangrijk dat er wel ruimte blijft voor flexibiliteit. Er wordt dus nagedacht over de meest voor de hand liggende variant, maar dit wordt nog niet definitief vastgesteld op voorhand. Omstandigheden kunnen immers wijzigen of de actie zelf kan succesvol zijn of wellicht toch niet. Dat bepaalt uiteindelijk mede of en hoe de actie nadien wordt opgevolgd.

3.2 De acties

Speerpunt 1: het fundament waarborgen

Actie 1:

Onbeperkt Genieten in de Achterhoek

We zetten de initiatieven uit het project Onbeperkt Genieten uit de vorige vrijetijdsagenda voort. We willen de Achterhoek verder ontwikkelen tot een regio waar iedereen onbeperkt kan genieten van een vakantie of dagje uit. Het is de verwachting dat de groep mensen met een matige of ernstige beperking in de toekomst verder toeneemt, mede door de vergrijzing. Deze mensen willen, net als ieder ander, genieten van een zorgeloze vakantie of dagje uit in eigen land. Onder meer door onbekendheid met de doelgroep, onbekendheid met regelingen en door een gebrek van bewustwording, blijven structurele initiatieven vanuit het bedrijfsleven deels uit.

Vanuit de vrijetijdsagenda zorgen we ervoor dat we de basis die we de afgelopen jaren hebben gerealiseerd behouden. We verwachten daarnaast nog een aantal extra bedrijfsscans te kunnen laten uitvoeren. Daarnaast moeten de initiatieven vanuit Onbeperkt Genieten ook de doelgroep bereiken. Daarom gaan we beter in kaart brengen welke voorzieningen en aanbod toegankelijk zijn en maken we de informatie (online) toegankelijker.

We gaan tot slot verkennen of we, bijvoorbeeld via de Regio Deal of andere samenwerkingsverbanden, meer financiële slagkracht kunnen behalen.

Resultaat: meer toegankelijke voorzieningen

Tijdspad: doorlopend

Budget: €160.000 (€50.000 onderhoudskosten + €110.000 doorontwikkeling inclusief extra scans)

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

Actie 2:

Natuurlijk te Gast in de Achterhoek

Recreëren in het Achterhoekse landschap wordt steeds geliefder. Het houden van een goede balans tussen natuur en recreatie wordt hierom steeds belangrijker. Met het project Natuurlijk te Gast kijken recreatieondernemers, natuurbeheerders en overheden samen hoe ze de regio met alle natuurwaarden sterk én beleefbaar houden. Zo kunnen bezoekers en bewoners optimaal blijven genieten. We hebben hiermee al een start gemaakt en zetten dit project verder voort.

Resultaat: 1) netwerk/samenwerking natuurorganisaties en recreatieondernemers bijv. via convenant 2) uitwerken van interventies

Tijdspad: doorlopend

Budget: €120.000

Uitvoering: nader te bepalen

Actie 3:

Informatievoorziening up to date houden en uitbreiden

In 2018 zijn we gestart met de omvorming van de VVV kantoren naar gastvrijheids- en inspiratiepunten. Inmiddels telt de regio 6 VVV inspiratiepunten, 2 VVV gastvrijheidspunten en 5 inspiratiepunten bij ondernemers. Deze zijn voorzien van moderne technologieën en bieden de bezoeker een complete ervaring. De komende jaren willen we zorgdragen dat de online en offline informatievoorziening up to date blijft voor binnen- en buitenlandse bezoekers, evenals het kennisniveau van de medewerkers en vrijwilligers. Daarbij zetten we het Kennisplein van Achterhoek Toerisme in.

Resultaat: aantrekkelijke gastvrijheids- en inspiratiepunten

Tijdspad: doorlopend

Budget: €140.000

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

Actie 4:

Up to date houden van de TOP's

Een TOP staat voor Toeristisch Overstap Punt. Een 'knooppunt' waar diverse bewegwijzerde en onbewegwijzerde routes samen komen. De afgelopen jaren hebben we ons ingezet om een vernieuwingslag door te voeren en nieuwe TOP's te realiseren. Inmiddels heeft de regio 25 TOP-locaties en draagt het bij aan bezoekerservaring en de toeristische bedrijven. Om de kwaliteit van de TOP's op peil te houden, blijven we structureel investeren in het onderhoud.

Resultaat: aantrekkelijke TOP's

Tijdspad: doorlopend

Budget: €60.000

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

Actie 5:

Dataverzameling, kennisplein en datamonitoring

De ontwikkelingen in de markt gaan snel en zijn soms lastig bij te houden. Daarom hebben we in 2018 het Kennisplein geïntroduceerd. Op dit interactieve platform vindt de sector (van ondernemers tot gemeenten en van VVV vrijwilligers tot initiatiefnemers) op één plek alle informatie om gerichte keuzes te maken voor de toekomst. De komende jaren worden nieuwe onderzoeken uitgevoerd en bestaande onderzoeken doorgezet om het kennisplein te blijven voeden met nieuwe inzichten. Ook gaan we verkennen of er samengewerkt kan worden tussen het kennisplein en Datalab GO.

Resultaat: kwaliteitsverbetering

Tijdspad: doorlopend

Budget: €160.000 (€60.000 onderhoud Kennisplein + €100.000 nieuw onderzoek)

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

Speerpunt 2: Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden

Actie 1:

Referentiebeleid opstellen

Momenteel heeft elke gemeente haar eigen beleid hoe om te gaan met nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven. Tegelijk lopen we als gemeenten tegen dezelfde opgaven aan (zoals het waarborgen van bedrijfsmatige exploitatie, het voorkomen van uitponding en toetreders van buiten de sector). Omdat we als één toeristische regio optrekken, denken we ook samen na over de omgang met opgaven. Door samen referentiebeleid op te stellen waarin deze opgaven worden benoemd en hoe daar het beste mee omgegaan wordt, wordt de gezamenlijke aanpak verder vormgegeven en werken we efficiënter samen. Het referentiebeleid biedt inspiratie en onderbouwde afwegingen, waar iedere gemeente het eigen beleid op kan baseren. Daarnaast maakt het referentiebeleid het ook mogelijk om gezamenlijk tot vervolgacties te komen op resultaten van de samen uitgevoerde onderzoeken (zoals vitaliteitsonderzoeken en inwonersonderzoeken).

Resultaat: verbetering, verduidelijking en eenduidiger gemeentelijke beleid

Tijdspad: korte termijn

Budget: €25.000 (voor opstellen gezamenlijk referentiebeleid)

Uitvoering: gemeenten

Actie 2:

Inzet coaches en inspiratiesessies verblijfsrecreatie

In de vorige editie van de vrijetijdsagenda zijn we gestart met het vitaliteitsprogramma voor verblijfsrecreatie. Ondernemers kunnen zich aanmelden voor een bedrijfsscan, coach en inspiratiesessies. Met de juiste ondersteuning kunnen ondernemers een impuls krijgen voor een kwalitatief sterkere onderneming. De exacte uitwerking volgt op basis van de momenteel uitgevoerde evaluatie. Daarbij zal in ieder geval ook aandacht zijn voor duurzaamheid in de bedrijfsvoering. We onderzoeken de mogelijkheden voor een (grotere) rol vanuit (het kennisplein van) Achterhoek Toerisme in het programma op het gebied van inspiratiesessies en communicatie.

Resultaat: op maat gemaakt advies voor bedrijven

Tijdspad: doorlopend

Budget: €300.000

Uitvoering: nader te bepalen

Actie 3:

Onderzoek vitaliteit verblijfsrecreatie, kansrijke ontwikkelmogelijkheden

In 2019 is de vitaliteit van de verblijfsrecreatie onderzocht. We gaan onderzoeken hoe de sector zich heeft ontwikkeld. Een breed onderzoek, zoals in 2019, naar de vitaliteit ligt op dit moment niet voor de hand. We gaan dit nieuwe onderzoek heel gericht doen, zodat we onze middelen kunnen inzetten om inzicht te krijgen in waar de grootste opgaven, risico's én kansen liggen. We kijken bij het onderzoek ook naar waar ruimte is voor nieuwe- of doorontwikkeling van bestaande initiatieven.

Resultaat: inzicht in kansrijke ontwikkelmogelijkheden

Tijdspad: lange termijn

Budget: €50.000

Uitvoering: gemeenten

Actie 4:

Natuurinclusieve recreatieterreinen

Door terreinen natuurinclusiever in te richten kan voor de ondernemer veel winst worden behaald. Zo is het terrein hiermee beter bestand tegen de effecten van klimaatverandering, kan het kosten besparen en verhoogt het de bezoekersbeleving. Daarnaast leveren natuurinclusievere terreinen een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Vanuit de vrijetijdsagenda gaan we ondernemers ondersteunen in hun stappen richting een natuurinclusiever terrein en ondernemerschap. Door een bedrijfsscan van een expert krijgen zij waardevolle tips voor natuurinclusieve aanpassingen.

Resultaat: natuurinclusievere vrijetijdssector in de Achterhoek

Tijdspad: doorlopend

Budget: €140.000

Uitvoering: nader te bepalen

Actie 5:

Inspelen op kansen Duitse markt

De Duitse markt is een groeimarkt met potentie die ons kan helpen bij het behalen van ons doel. We gaan daarom ook de komende jaren inzetten op Duitse marktwerking. Ook ontwikkelen we een kennisprogramma voor ondernemers over de Duitse gast. Omdat we duurzaam willen investeren in deze markt gaan we tevens een langetermijnvisie ontwikkelen zodat ook in de toekomst financiële middelen beschikbaar blijven. We zien hiervoor kansen via bijvoorbeeld de Regio Deal.

Resultaat: Duitse marktwerking, kennisprogramma Duitse gast en langetermijnvisie voor Duitse marktwerking

Tijdspad: lange termijn

Budget: €125.000

Speerpunt 3: Versterken onderscheidend vermogen

Actie 1:

Buitengewone regio

Vanuit de vrijetijdsagenda ondersteunen wij het volledige programma Buitengewone Regio dat is ontwikkeld door Stichting Achterhoek Toerisme. Met de ondersteuning vanuit de agenda dragen wij bij aan de acties opgesteld door Achterhoek Toerisme.

Resultaat: de Achterhoek als buitengewone regio van Nederland

Tijdspad: lange termijn

Budget: €400.000

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

Actie 2:

Het aanscherpen en versterken van het toeristisch profiel

De Achterhoek is rijk aan historie, erfgoed, cultuur, natuur (waaronder water) en meer. We gaan ons profiel tegen het licht houden en verder aanscherpen. Door dit te vervolgens te koppelen aan bestemmingsmanagement komen we met thema's waarop we de komende jaren, samen met Stichting Achterhoek Toerisme, gaan inzetten.

We hebben hierbij ook nadrukkelijk oog voor thema's die verder reiken dan de vrijetijdssector maar wel bijdragen aan het profiel van de Achterhoek, zoals Achterhoek Food, de ligging aan de grens en ons cultuurhistorisch aanbod. We zoeken de samenwerking op met Stichting Achterhoek Toerisme en andere beleidsterreinen en samenwerkingsverbanden (zoals bijvoorbeeld het cultuur- en erfgoed-pact Achterhoek en platform Achterhoek Food) om samen te werken aan cross-sectorale thema's die de vrijetijdssector versterken.

Resultaat: het onderscheidend profiel nader bepaald en versterkt

Tijdspad: korte termijn

Budget: €80.000

Uitvoering: Stichting Achterhoek Toerisme

4 Financiën

De onderstaande paragraaf biedt een overzicht van de acties met bijbehorende budgetten. De vrijetijdsagenda wordt gefinancierd door de negen samenwerkende gemeenten. Jaarlijks dragen de gemeenten ieder €0,80 per inwoner bij, wat neerkomt op € 278.900- per jaar. De gemeenten hebben hierbij de intentie om deze bedragen jaarlijks te indexeren aan de hand van de meicirculaire. In dit financiële overzicht is deze indexatie nog niet meegenomen. Vooralsnog is dus € 1.115.603,- het totaal budget gedurende de periode van de uitvoeringsagenda (4 jaar). De kans bestaat dat voor een aantal acties uit de uitvoeringsagenda 2020-2024 de beschikbare middelen niet volledig worden opgemaakt. Indien dit het geval is zullen deze middelen worden overgeheveld naar deze nieuwe vrijetijdsagenda.

Speerpunt 1: Fundament waarborgen

Actie	Totale kosten periode uitvoeringsagenda
Onbeperkt Genieten	€ 160.000,-
Natuurlijk te gast	€ 120.000,-
Informatievoorziening up to date houden en uitbreiden	€ 140.000,-
Up to date houden van de TOP's	€ 60.000,-
Dataverzameling, kennisplein en datamonitoring	€ 160.000,-
Totaal	€ 640.000,-

Speerpunt 2: Vitaliteit en duurzaamheid

Actie	Totale kosten periode uitvoeringsagenda
Referentiebeleid opstellen	€ 25.000,-
Inzet coaches en inspiratiesessies verblijfsrecreatie	€ 300.000-
Onderzoek vitaliteit verblijfsrecreatie, kansrijke ontwikkelmogelijkheden	€ 50.000,-
Natuurinclusief recreëren	€ 140.000,-
Inspelen op kansen Duitse markt	€ 125.000
Totaal	€ 640.000,-

Speerpunt 3: Versterken onderscheidend vermogen

Actie	Totale kosten periode uitvoeringsagenda
Buitengewone regio	€ 400.000,-
Het aanscherpen en versterken van het toeristisch profiel	€ 80.000,-
Totaal	€ 480.000,-

Overkoepelend

Actie	Totale kosten periode uitvoeringsagenda
Inzet programmamanager	€ 32.400,-
Ontwikkelen uitvoeringsagenda 2029 en verder	€ 20.000
Werkbezoeken	€ 5.000
Website vrijetijdsagenda	€ 2.200
Totaal	€ 59.600,-

Voor alle opgenomen acties is voor de gehele periode van de uitvoeringsagenda een totaalbudget nodig van **€ 1.819.600,-**. Dit bedrag overschrijdt het beschikbare budget vanuit de gemeentelijke bijdragen, maar we willen als gemeenten de gestelde ambities en inzet graag realiseren.

Daarom zullen wij scherp in de wind gaan zeilen en ons tevens hard maken om de benodigde extra financiering rond te krijgen. We gaan ons inzetten door in gesprek te gaan met andere belanghebbende organisaties en instanties. Per project wordt gekeken of cofinanciering mogelijk is, bijvoorbeeld van de provincie, ondernemers en/of andere stakeholders. Mocht deze cofinanciering niet haalbaar blijken, dan zullen er nadere keuzes moeten worden gemaakt.

5 Afwegingskader

Bij het opstellen van de vrijetijdsagenda zijn bewuste keuzes gemaakt over wat we wel en niet op pakken binnen de agenda. Er kunnen zich in de komende jaren echter nieuwe ontwikkelingen voor doen, die we een plek zouden willen geven in de vrijetijdsagenda. Om te zorgen dat we de samenhang van de agenda bewaken, hebben we een afwegingskader opgesteld (zie figuur 5.1 op de volgende pagina).

Voorgestelde thema's en acties kunnen worden getoetst aan de hand van de drie criteria in dit kader. Acties of ideeën die aan alle drie criteria voldoen, passen binnen de vrijetijdsagenda. Acties of ideeën die niet voldoen aan alle drie criteria, maar die we als gemeenten wel belangrijk vinden, zullen we signaleren en agenderen voor op andere bestuurlijke tafels, maar zullen dus niet binnen de vrijetijdsagenda worden opgepakt.

Het afwegingskader bestaat uit drie delen. Het eerste en tweede deel bestaan uit criteria die aansluiting tot de rol en het doel van de vrijetijdsagenda waarborgen. Het derde deel waarborgt de aansluiting tot de huidige speerpunten van de vrijetijdsagenda.

Initiatieven vanuit de sector

Als de ondernemers zich op Achterhoek-niveau zich beter willen verenigen (eventueel samen met de overheid en het onderwijs) dan juichen we dit toe. Eventuele acties of projecten die vervolgens worden voorgesteld, waarbij gevraagd wordt om ondersteuning, facilitering of financiën, worden ook langs het afwegingskader gelegd. Deze kunnen dan mogelijk in aanmerking komen voor ondersteuning.

Signaleren en agenderen van belangrijke kwesties

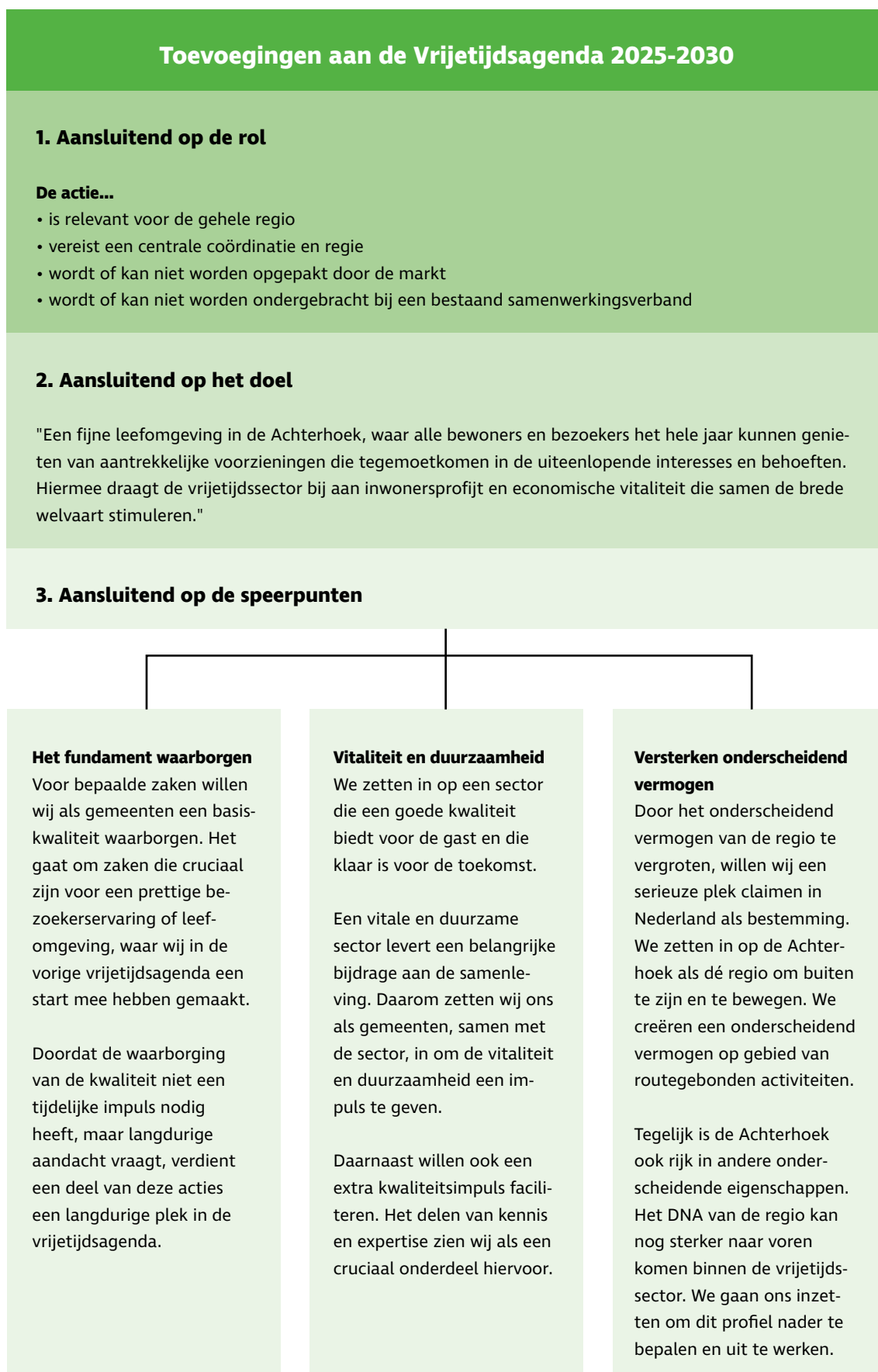
Bij het opstellen van deze vrijetijdsagenda zijn keuzes gemaakt over de focus. Natuurlijk kunnen ook andere ontwikkelingen toch belangrijk zijn voor de sector. Deze ontwikkelingen kunnen worden gesignaleerd en bestuurlijk worden geagendeerd. Indien deze volgens het afwegingskader niet passen binnen de vrijetijdsagenda, maar toch bestuurlijk als belangrijk worden geoordeeld. Een dergelijke ontwikkeling kan dan worden geagendeerd op een andere bestuurlijke tafel.

Een voorbeeld is het personeelstekort. Deze ontwikkeling past niet binnen de vrijetijdsagenda, maar is van te grote invloed op de sector om buiten beeld te laten. Hierom is besloten dat er vanuit het Portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie een bestuurlijk trekker de toeristische sector zal inbrengen in die bestuurlijke gremia waar de arbeidsmarkt wordt besproken. Er worden verder geen specifieke acties over opgenomen in de vrijetijdsagenda.

De gemeentebestuurders en -ambtenaren zetten zich actief in om het belang van toerisme en recreatie onder de aandacht te brengen binnen andere beleidsdomeinen. Het figuur op pagina 4 toont een overzicht van de grote positieve impact die de sector heeft op de regio.

Figuur 1.1 Het afwegingskader voor toe te voegen acties aan de vrijetijdsagenda 2025 – 2030

Bijlage 1: Overzicht van inwoners- onderzoeken

Tabel 1 Overzicht van het huidige sentiment van de respondenten van de desbetreffende inwonersonderzoeken uitgevoerd in 2022, 2023 of 2024. De percentages weergeven het procentuele aandeel van de respondenten die het (helemaal) eens zijn met de stelling. Gemeenten die de streefwaarden van de indicatoren niet behalen, zijn weergegeven in rood.

	Toerisme zorgt voor meer levendigheid, reuring en/of gezelligheid	Door recreatie en toerisme zijn er meer opties voor recreatie voor inwoners	Door recreatie en toerisme is het prettiger wonen in mijn gemeente
Aalten (2024)	82%	60%	49%
Berkelland (2024)	81%	61%	50%
Bronckhorst (2024)	75%	67%	45%
Doetinchem (2024)	82%	67%	56%
Lochem (2024)	80%	66%	52%
Oost Gelre (2022)	88%	62%	Niet uitgevraagd
Oude IJsselstreek (2024)	77%	68%	55%
Winterswijk (2023)	76%	60%	48%
Zutphen (2024)	Niet uitgevraagd	51% ¹	Niet uitgevraagd

¹ In het onderzoek voor Zutphen is ook de vraag gesteld of mensen meer winkel - en horecagelegenheden zien dankzij toerisme. Dat ziet 73% van de respondenten.

Bijlage 2: Rolverdeling

Binnen de Achterhoek zijn meerdere samenwerkingen en organisaties die de regio op toeristische niveau verbindt. In de onderstaande tabel wordt het onderscheid tussen de verschillende samenwerkingen/organisaties toegelicht.

	Vrijtijdsagenda (vanaf 2025)	Achterhoek Toerisme en het Routebureau
Deelnemende gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem • Lochem • Oost-Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk • Zutphen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doesburg • Doetinchem • Lochem • Montferland • Oost-Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk • Zutphen
Omschrijving	<p>Een samenwerking tussen gemeenten waarbij wordt ingezet op specifieke thema's die betrekking hebben op de hele regio met bijbehorende acties die voor een periode van vier jaar worden vastgesteld.</p>	<p>Achterhoek Toerisme heeft zich door een integrale benadering van het toerisme ontwikkeld tot een organisatie gespecialiseerd in destiniatiemanagement, -ontwikkeling en -marketing. We pakken daarbij de volgende rollen op: regiomarketing, recreatieve infrastructuur, kennisontwikkeling, verbinder in de regio, informatievoorziening en gastheerschap.</p> <p>Daarnaast ondersteunt Achterhoek Toerisme ondernemers op allerlei mogelijke manieren: met cursussen, inspiratiedagen en als sparringpartner over onderscheidend nieuw aanbod. Verder denkt Achterhoek Toerisme na over de stappen die nodig zijn om de Achterhoekse vrijetijdseconomie toekomstbestendig te maken. Met de bijdragen van onze partners werken we aan een sterke regio.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Marketing en Promotie 2. Onderhoud en beheer routestructuren 3. Onderzoek en Analyse 4. Samenwerking met ondernemers 5. Ontwikkeling van toeristische producten 6. Toeristische informatievoorziening

Vervolg	Vrijtijdsagenda (vanaf 2025)	Achterhoek Toerisme en het Routebureau
Rol binnen de vrijetijdssector van de Achterhoek	Faciliterend, aanjagend & regie voerend	Coördinerend, uitvoerend, aanjagend, faciliterend
Doel vanuit de samenwerking/organisatie	Een fijne leefomgeving in de Achterhoek, waar alle bewoners en bezoekers het hele jaar kunnen genieten van aantrekkelijke voorzieningen die tegemoetkomen in de uiteenlopende interesses en behoeften. Hiermee draagt de vrijetijdssector bij aan inwonersprofijt en economische vitaliteit die samen de brede welvaart stimuleren.	Achterhoek Toerisme streeft naar een sterke, bloeiende toeristische sector die zowel bezoekers aantrekt als de lokale economie en gemeenschap ondersteunt.
Financiering	Jaarlijks vaste bijdrage per inwoner per gemeente, evt. aangevuld met cofinanciering	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks vaste bijdrage per inwoner per gemeente • Vaste bijdrage provincie t.b.v. werkplan, bestemmingsmanagement en Gelderse Streken • Incidentele middelen vanuit gemeenten/provincie • Ondernemersbijdragen

Bijlage 3: Trends en ontwikkelingen

In paragraaf 1.4 hebben we beschreven welke trends en ontwikkelingen momenteel spelen. In dit overzicht hebben we alleen de trends en ontwikkelingen benoemd die betrekking hebben tot de speerpunten en acties van deze vrijetijdsagenda. Er spelen echter veel meer trends en ontwikkelingen die van invloed zijn of zullen zijn op de vrijetijdssector. In deze bijlage wordt een volledig overzicht gegeven van deze trends en ontwikkelingen.

Ontwikkelingen met betrekking tot buitenrecreatie

• Buitenrecreatie neemt toe

Nederlanders zijn graag buiten: 88% van de Nederlanders onderneemt buiten recreatieve activiteiten zoals wandelen, fietsen of recreëren op het water¹. Buitenrecreatie wint aan populariteit boven andere sporten door herwaardering van natuur, bezig zijn met gezondheid en de behoefte om even 'uit te staan'.

Wandelen is het meest populair, variërend van korte wandelingen (84%) tot wandelvakanties (7%)². Deze groeiende interesse in buitenrecreatie zorgt voor een groeiende vraag naar buitenruimte. De groene buitenruimte is echter sterk verminderd. Met de verwachte bevolkingstoename en stijgende interesse in buitenrecreatie, missen we in 2050 minimaal 62.800 hectare aan ruimte voor buitenrecreatie³.

• Toename in elektrische fietsen

In 2023 gebruikte de helft van de recreatieve fietsers een elektrische fiets en slechts 16% een standaard fiets⁴. Elektrisch fietsen maakt fietsen toegankelijker voor een grotere doelgroep en zorgt ervoor dat recreanten langere afstanden afleggen. Hierdoor veranderen ook de wensen van fietser: elektrische fietsers vinden het belangrijker dat de bewegwijzering van goede kwaliteit en compleet is en dat er voldoende pauzeplekken/horeca aanbod onderweg is.

• Groeiende vraag naar waterrecreatie

Sinds de coronapandemie is de vraag naar waterrecreatie sterk gegroeid en deze trend zet door. Populaire activiteiten zijn varen (vooral met een sloep), kanoën, kajakken en suppen. De toename van onervaren watersporters leidt echter regelmatig tot gevaarlijke situaties. Daarnaast draait varen steeds meer om relaxen en eten op de boot, niet alleen om het varen zelf.

• Recreanten blijven vooral dicht bij huis

De meeste wandelaars en fietsers blijven relatief dicht bij huis. Slechts 9% van de mensen die een ommetje maakt gaat daarvoor naar een andere locatie. Deze trend is nog duidelijker te zien bij oudere recreanten. Echter geldt wel: hoe langer de wandeling, hoe hoger de bereidheid om verder te reizen.

• Beleving wordt steeds belangrijker

Met het groeiende aantal buitenrecreanten, groeien ook de diverse wensen van deze groep. Recreanten zoeken een waardevolle ervaring met meer prikkels dan het 'kale product'⁵. In de routenetwerken wordt hier al veel op ingespeeld: zo wordt het aanbod van klompenpaden, e-bikeroutes, themaroutes en langeafstandsroutes steeds verder aangevuld. Maar ook faciliteiten kunnen worden toegevoegd, denk bijvoorbeeld aan uitkijktorens, thematische routes of speelelementen.

1 NBTC-NIPO Research, 2018

2 Wandelnet (2021). Nationale Wandelmonitor 2021. Inzicht in wandelend Nederland.

3 Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd (2023). Meer ruimte voor recreatie. Verkenning nationaal toekomstig recreatietekort.

4 Fietsplatform (2023). Recreatief fietsen Nederland 2023.

5 NRIT (2021). Trendrapport Toerisme, recreatie en vrije tijd.

• Voldoende ruimte voor recreatie en druk op de buitenruimte

De buitenruimte staat onder druk door concurrerende claims van woningbouw, energietransitie, natuur en recreatie. Ruimte voor recreatie is essentieel, vooral met de verwachte toename van toeristen en inwoners⁶. Daarbovenop is er in veel recreatie- en natuurgebieden al recreatiedruk door bezoekers.

• Herinrichting en -overweging van natuurgebieden

De gestegen druk op de buitenruimte kan verstoring veroorzaken voor de natuur en natuurbeleving. Ter bescherming maken natuurgebieden vaker bewuste keuzes over recreatiegebruik. Door middel van recreatiezonering worden natuurgebieden steeds vaker onderworpen aan herinrichting. Dit heeft invloed op de mate waarin recreatie mogelijk is en wat voor type recreanten welkom zijn. Dit kan zorgen voor extra recreatiedruk in omliggende gebieden. Omliggende recreatiegebieden kunnen ook bijdragen aan spreiding door aantrekkelijke routes en voorzieningen aan te bieden.

Ontwikkelingen met betrekking tot ondernemerschap

• Aandacht voor natuurinclusiviteit

Sinds 2021 werkt men aan een Collectief Natuurinclusief⁷, gericht op een natuurinclusieve samenleving in 2050. Dit houdt in dat maatschappelijke en economische activiteiten verweven zijn met de natuur, waarbij bewust ruimte voor biodiversiteit wordt gecreëerd. In Nederland ontstaat een steeds groter besef dat we biodiversiteit moet stimuleren en een gezonde leefomgeving moeten creëren. Steeds meer bedrijven, ook in de vrijetijdssector, zijn bezig om natuurinclusiviteit mee te nemen in hun ondernemerschap.

• Duurzaamheid vaker vereist, maar biedt ook kansen

Ondernemers krijgen steeds vaker duurzaamheidsverplichtingen. Daarnaast biedt investeren in duurzaamheid ook kansen, aangezien consumenten duurzaamheid steeds vaker als pluspunt of voorwaarde beschouwen bij boekingen.

Maar naast extra vraag kunnen door een strak geformuleerde duurzaamheidscriteria ook financiële voordelen ontstaan⁸, zoals:

- Rentekorting bij het behalen van duurzaamheidsdoelen;
- Lagere looneis en minder verloop bij missie gedreven bedrijven;
- Taxateurs uit de hotelserie signaleren tot 7% hogere verkoopprijzen bij bedrijven die duurzaamheidscriteria hanteren;
- Financiers en overheden werken vaker samen met duurzame bedrijven.

• Toetreders vanuit de agrarische sector verwacht

In 2023 heeft het NBTC een verkenning uitgevoerd naar agrotourisme. Hierin kwam naar voren dat er binnen Nederland duidelijke kansen liggen voor verdere (door)ontwikkeling van agrotourisme. Met de transitie in het landelijk gebied is de verwachting dat agrotourisme zal toenemen. In de verblijfsrecreatiesector zijn dit met name kleine initiatieven, zoals mini- of boerencampings. Agrotourisme kan bijdragen aan de beleving en waardering van het landelijk gebied. Tegelijk beschikken de zij-instappers niet altijd over de benodigde kennis en ervaring om een verblijfsaccommodatie te exploiteren.

• Rendement onder druk door hogere kosten

De gast van vandaag verwacht meer luxe en unieke ervaringen. Landelijke vakantieparken spelen hierop in door ze te voorzien van luxe vakantiewoningen. Ook service, zoals flexibele checktijden, ontbijtservice en elektrische fietsen, draagt bij. Dit kan echter leiden tot veroudering van huidige accommodaties die niet aan de verwachtingen van de consument voldoen.

6 ANWB (onbekend). Zorgen om groeiend tekort aan recreatieluimte. <https://www.anwb.nl/belangenbehartiging/recreatie/zorgen-om-groeiend-tekort-aan-recreatieluimte>

7 Collectief Natuurinclusief (2023). Homepagina. <http://www.collectiefnatuurinclusief.nl>

8 Interview sectorbankier vrijetijdseconomie Stef Driessen van ABN AMRO – podcast over toerisme, recreatie en vrije tijd.

Ontwikkelingen met betrekking tot verblijfsrecreatie

• Minder kampeerplekken, maar groeiende vraag

Binnen de campingsector vinden grote verschuivingen plaats. Het aantal campings en kampeerplaatsen neemt af door de verstening van campings, waarbij kampeerplaatsen worden omgebouwd tot verhuur-accommodaties die hogere inkomsten genereren en een langer seizoen verhuurd kunnen worden. Daarnaast verwachten bezoekers steeds meer luxe en voorzieningen, wat het aantal kampeerplaatsen verder doet afnemen. Volgens HISWA-RECRON moet er echter niet blind op deze trend worden gefocust. Er blijft een aanzienlijke groep toeristen die de voorkeur geeft aan basic kamperen, en niet iedereen kan of wil meer uitgeven aan luxe accommodaties.

Ondanks de afname van het aantal kampeerplaatsen, is het kamperen al een aantal jaar in opmars⁹. De interesse voor kleinere campings groeit en het kampeerseizoen is wordt steeds langer¹⁰.

• Grote groei camperbezitters maar tekort aan camperplaatsen

In de afgelopen 10 jaar is het camperbezit ruim verdubbeld. Met name bij jongeren (tot 35 jaar) is een enorme stijging te zien. In Nederland zijn nu ongeveer 180.000 campers¹¹. De keerzijde hiervan is dat er druk ontstaat op de beschikbare camperplaatsen, volgens de Nederlandse Kampeerauto Club moet er vaker dan voorheen gereserveerd worden voor camperplaatsen¹².

Ontwikkelingen met betrekking tot bezoekers

• Bevolkingstoename en vergrijzing

Het aantal inwoners in Nederland groeit. Deze extra mensen zullen ook recreëren waardoor het, wanneer er niet wordt geïnvesteerd in extra ruimte voor recreatie, het drukker wordt. Daarnaast zal de komende jaren de bevolking sterk vergrijzen. Deze doelgroep heeft meer vrije tijd beschikbaar voor recreatie wat ook zorgt voor een extra druk.

• Extra toeristen creëren meer vraag

In het rapport Perspectief 2030 voorspelt het NBTC dat het aantal toeristen in de randstad ten opzichte van 2018 met 31% zal toenemen, en buiten de randstad met 39%¹³. Onduidelijk is of deze mensen ook gebruik zullen maken van de aanwezige recreatievoorzieningen. Maar met de huidige populariteit van buitenrecreatie en de overige trends kan er wel een toenemende vraag worden verwacht. Naast de groeiende vraag uit Nederland, wordt ook een groeiende vraag uit het buitenland verwacht. Met name meer Duitse toeristen zullen afreizen naar Nederland.

• Opkomst van nichemarkten

De tijd dat toeristen hetzelfde lijstje met activiteiten probeert af te vinken, behoort voor steeds meer toeristen tot het verleden. Doordat men vaker opzoek is naar unieke belevening, ontstaan er ook specifiekere vormen van toerisme die inspelen op een bepaald thema. Niche vormen van toerisme, zoals duurzaam toerisme, gezondheid- en welzijnstoerisme en cultuurhistorisch toerisme, spelen hierop in en worden steeds groter.

9 ACSI (2023). Kampeertrends anno 2023. <https://www.acsifreelife.nl/tips-trends/kampeertrends-anno-2023/>

10 ACSI (2021). Kampeerder gaat voor laagseizoen en kleine campings. <https://www.acsi.eu/nl/nieuws/kampeerder-gaat-voor-laagseizoen-en-kleine-campings/>

11 KCI (onbekend). Kampeer en caravanindustrie. <https://camp-to-go.nl/>

12 Pretwerk (2023). Groeiend aantal campers (+6,3%) vraagt om meer camperplekken. <https://pretwerk.nl/recreatie-actueel/groeiend-aantal-campers-63-vraagt-om-meer-camperplekken/84803>

13 NBTC (2019). Perspectief 2030. Bestemming Nederland.

gemeente Bronckhorst

TUSSENTIJD VERANTWOORDINGSDOCUMENT VRIJETIJDAGENDA 2020-2030 EN UITVOERINGSAGENDA 2020-2024

Leeswijzer

Tussen 2020 en 2024 heeft het portefeuillehoudersoverleg Vrijtijdseconomie gewerkt aan de uitvoering van projecten uit de uitvoeringsagenda die hoort bij de Vrijetijdsagenda 2020-2030. In dit document wordt beschreven welke acties er de afgelopen jaren zijn opgepakt en tot welk resultaat deze hebben geleid.

≡ Inhoud

1	Introductie	2	7	Speerpunt 4 Gastvrijheid bevorderen	26
	Leeswijzer	3		A. Informatievoorziening up-to-date	27
2	Ambities en doelen	5		B. Ontsluiten locaties en verhalen d.m.v. digitale toepassingen	27
3	Samen werken aan...	7		C. Doorontwikkeling Toeristische Overstap Punten (TOP's)	28
4	Speerpunt 1 Aanbodontwikkeling	9		D. Achterhoekse kaart voor jongeren ontwikkelen	28
	A. Onderzoek vitaliteit dagrecreatie en horeca	10		E. Inventarisatie onderwijs en arbeidsmarkt	29
	B. Stimuleren en ondersteunen beeldbepalende initiatieven – Silo Art Tour	11	8	Speerpunt 5 Positie vrijetijdssector versterken	30
	C. Stimuleren en ondersteunen verbeteringen routekwaliteit	12		A. Lobbycampagne zichtbaarheid toerisme en recreatie in regio	31
	D. Onbeperkt genieten in de Achterhoek	13		B. Stimuleren en ondersteunen cross sectorale initiatieven	31
	E. Natuurlijk te gast in de Achterhoek	15		C. SMAAS	32
	F. Food en de vrijetijdssector	16	9	Overkoepelende acties	33
	G. Zakelijke markt / convention bureau	17		A. Kennisplein	34
5	Speerpunt 2 Vitaliteit verblijfsrecreatie	18		B. Kennismakelaar	35
	A. Opstellen gezamenlijke doelstellingen	19		C. Onvoorzien	35
	B. Borging bedrijfsmatige exploitatie	19		D. Herijking Vrijetijdsagenda 2020-2030	
	C. Experimenteerruimte	19		en ontwikkelen uitvoeringsagenda 2025-2028	36
	D. Beleid verblijfsrecreatie	20		E. Inzet manager	36
6	Speerpunt 3 Zichtbaarheid vergroten	21	10	Ondersteuning vanuit de provincie Gelderland	37
	A. Internationale marktwerking (Duitsland en Vlaanderen) versterken	22			
	B. Ondersteunen thematische campagnes	24			

Inhoud

Met als doel de vrijetijdssector in de Achterhoek verder te ontwikkelen, is de Vrijetijdsagenda 2020-2030 samen met een bijbehorende uitvoeringsagenda 2020-2023 opgesteld in opdracht van het portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie (hierna POHO VE). Het POHO VE is een regionale samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie van de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.

Met de agenda beogen de samenwerkende gemeenten een significante bijdrage te leveren aan de vrijetijdssector in de Achterhoek en daarmee ook aan zowel de economische groei als de maatschappelijke uitdagingen van de regio, waaronder het behoud van voorzieningen, het scheppen van werkgelegenheid en het binden van jongeren aan de Achterhoek. Om deze doelen te bereiken zijn in de Vrijetijdsagenda de volgende speerpunten vastgesteld:

Speerpunt 1

Aanbodontwikkeling; de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten

Speerpunt 2

Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden en verbeteren

Speerpunt 3

Werken aan een onderscheidend profiel

Speerpunt 4

Gastvrijheid in de regio bevorderen

Speerpunt 5

Positie vrijetijdssector versterken; verbindingen met andere sectoren intensiveren.

Aan de 5 speerpunten uit de Vrijetijdsagenda 2020-2030 zijn verschillende acties gekoppeld in een bijbehorende uitvoeringsagenda 2020-2023. In 2023 is de uitvoeringsagenda met een jaar verlengd (2024) en tevens herijkt waarbij er op projectniveau wat accenten zijn verlegd. We spreken daarom in dit verantwoordingsdocument voor het gemak over de uitvoeringsagenda 2020-2024.

2 Ambities en doelen

Ambities en doelen

In de Vrijetijdsagenda 2020-2030 hebben we de ambitie beschreven om de vrijetijdssector op een gecontroleerde manier verder te laten groeien. Daarbij is een goede balans tussen het stimuleren van de economie en een prettige leefomgeving van essentieel belang. We wilden dat deze slimme groei in 2030 zou resulteren in:

- Bijna 4,3 miljoen toeristische overnachtingen van binnen- en buitenlandse gasten; met een focus op toeristen uit eigen land en de buurlanden Duitsland en België. Daarmee volgen we de landelijke prognoses.
- Stimulering van de lokale economie tot een economische betekenis van ruim 412 miljoen euro. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort.
- Een groei van de werkgelegenheid met ruim 3000 extra banen (fulltime, parttime en uitzend - kracht) in 2030. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort.

Naast deze kwantitatieve doelen streefden we met de agenda naar:

- Een prettig leefbare woonomgeving voor alle Achterhoekers. Met vernieuwende en aantrekkelijke voorzieningen voor uiteenlopende doelgroepen.
- Meer veelzijdigheid en onderscheidend het gehele jaar door en niet alleen gedurende het hoogseizoen.
- Kwaliteitsverbetering en verdere professionalisering van het bestaande aanbod.
- Het vergroten van het aandeel vitale verblijfsrecreatie bedrijven in de Achterhoek.

In 2023 is er weer een tweejaarlijkse monitor uitgevoerd waarbij is gekeken naar de omvang en economische betekenis van de vrijetijdssector in de Achterhoek in 2022. Uit deze monitor komt naar voren dat er in de Achterhoek in 2022 4,1 miljoen toeristische overnachtingen hebben plaatsgevonden. Dit is een stijging van 29% ten opzichte van 2019. Het aantal bestedingen is ten opzichte van 2019 met 27% toegenomen tot 327 miljoen. De cijfers bevestigen dat samen investeren in de sector loont.

3 Samen werken aan...

Samen werken aan...

Met deze Vrijetijdsagenda leveren we een belangrijke bijdrage aan het behalen van de ambities, maar niet uitsluitend. Ook de activiteiten van onder andere Stichting Achterhoek Toerisme, de lokale promotionele organisaties, alle individuele gemeenten en bovenal de ondernemers zelf dragen bij. Het samenspel van alle stakeholders resulteert uiteindelijk in een slimme groei van de vrijetijdssector.

De gemeenten hebben voor de uitvoering van de projecten in de uitvoeringsagenda 2020-2024 intensief samengewerkt met Stichting Achterhoek Toerisme. Ook is de provincie Gelderland bij verschillende projecten inhoudelijk betrokken geweest en/of heeft een financiële bijdrage geleverd. En natuurlijk zijn ondernemers uit de sector betrokken geweest bij verschillende acties en projecten.

4

Speerpunt 1
Aanbodontwikkeling

A. Onderzoek vitaliteit dagrecreatie en horeca

In 2021 zijn we in de Achterhoek gestart met het Vitaliteitsonderzoek Dagrecreatie en Horeca in aansluiting op het Vitaliteitsonderzoek Verblijfsrecreatie uit 2019. De resultaten van dit onderzoek zijn in september 2022 opgeleverd door Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd en zijn tijdens 3 regionale bijeenkomsten in oktober 2022 met de sector gedeeld. De resultaten zijn verwerkt in een factsheet en gepubliceerd op de zakelijke website van Stichting Achterhoek Toerisme.

Belangrijkste conclusies

- Zowel de dagrecreatie als de horeca in de Achterhoek grotendeels vitaal
- Voor de grote groep middenmoters belangrijk om te blijven vernieuwen
- Er is vooral veel aanbod is voor de Harmoniezoeker. Hier liggen kansen voor ontwikkelingen voor de stijl- en rustzoekers.
- De horeca heeft een diverser aanbod, maar ook daar liggen nog kansen voor ontwikkelingen bij de avontuur-, rust- en stijlzoeker.
- Er zijn nog kansen voor onderscheidende en exclusieve concepten
- In een groot deel van de sectoren is de toevoeging van nieuw aanbod weinig kansrijk.
- De minst vitale sector is de cultuur- en erfgoedsector

Gerealiseerd

- Onderzoek Dagrecreatie en Horeca
- 3 regionale bijeenkomsten
- Factsheet
- Publicatie via zakelijk netwerk Achterhoek Toerisme

B. Stimuleren en ondersteunen beeldbepalende initiatieven — Silo Art Tour

Als onderdeel van deze actie is de Silo Art Tour opgepakt.

Op tien locaties in de Achterhoek zijn schuren, silo's en andere agrarische objecten getransformeerd tot kunstwerken. Silo Art Tour Achterhoek is inmiddels een route langs tien kunstwerken op bijzondere - aan de agrarische sector gerelateerde - plekken in de Achterhoek en is het resultaat van een samenwerking met meer dan 30 partijen. Na de succesvolle pilot op boerderij 't Westendorp in Aalten is het project verder uitgerold. Vanuit de agenda is in eerste instantie budget vrijgemaakt voor de realisatie van de kunstwerken en middels een extra bijdrage is geïnvesteerd in Pers & PR en Marketing.

Vanuit de Vrijetijdsagenda is bijgedragen aan:

- De zichtbaarheid van de Achterhoek vergroten
- Identiteit en trots van de regio versterken door middel van cultuur en erfgoed
- Realisatie Reason to travel
- Meer (inter) nationale bezoekers
- bijzondere plekken en unieke verhalen tot leven brengen en toegankelijk maken voor een groot publiek.
- Gebouwen die doorgaans als lelijk worden beschouwd transformeren tot kunstwerken in de buitenruimte.
- Bijzondere doelgroepen aan elkaar verbinden.

In 2024 zijn vanuit de Vrijetijdsagenda een laatste keer middelen beschikbaar gesteld voor de Silo Art Tour. Niet om extra kunstwerken te realiseren, maar wel met doel om de zichtbaarheid te vergroten en productontwikkeling rondom de kunstwerken te realiseren. Binnen dit kader zijn er vijf actiepunten bepaald die de spin-off van de kunstwerken vergroten: Toeristische bebording, Ontwikkeling arrangementen, Realisatie Gidsengilde, PR en Marketing en promotie.

Vanuit de Vrijetijdsagenda is bijgedragen aan:

- Gast en inwoners bekend maken met de Silo Art tour
- Vergroten zichtbaarheid door middel van toeristische bebording
- Verbinding met andere streetart in de regio
- Samenwerking met bedrijfsleven o.a. ontwikkeling arrangementen
- Realisatie gidsengilde
- In overleg met VVV's / ondernemers
- Ontwikkeling e-learning en gids in één dag programma
- PR, marketing en promotie

De acties die in het kader van de Silo art tour worden gerealiseerd, worden opgenomen in de corporate taken van Achterhoek Toerisme. Hieronder vallen:

- Onderhoud en beheer van de toeristische bebording en de routes
- Online samenbrengen van aanbod via siloarttour.nl en achterhoek.nl
- Pers & PR
- Betrokkenheid Gidsengilde
- Digitale ontsluiting arrangementen

C. Stimuleren en ondersteunen verbeteringen routekwaliteit

Als onderdeel van deze actie zijn de Toeristische Overstap Punten (TOP's) verder doorontwikkeld. Zie voor meer informatie ook speerpunt 4, actie C.

D. Onbeperkt genieten in de Achterhoek

Meer dan 12% van de Nederlandse bevolking heeft een matige of ernstige beperking, zowel lichamelijk als verstandelijk. Net als alle anderen verlangt ook deze groep naar een zorgeloze vakantie of een dagje uit in eigen land.

2020 - 2023

Tijdens de eerste fase van Onbeperkt Genieten zijn bijeenkomsten georganiseerd om het programma te structureren en ondernemers te inspireren en te ondersteunen bij het verwelkomen van de doelgroep. Stichting Achterhoek Toerisme is een partnerschap aangegaan met Ongehinderd, een organisatie die zich richt op het verbeteren van toegankelijkheid. Ongehinderd heeft 150 Achterhoekse bedrijven beoordeeld op toegankelijkheid en deze opgenomen in hun app. Dankzij onderzoek en kennisdeling hebben we meer inzicht gekregen in toegankelijke bestemmingen, wat we vervolgens hebben gedeeld met ondernemers via een e-training. Met de aanleg van 19 handbikeroutes, verbetering van de vindbaarheid van het toeristische platform achterhoek.nl voor de doelgroep en een gerichte marketingcampagne hebben we het aanbod samengebracht en de doelgroep aangemoedigd om de Achterhoek te verkennen.

Gerealiseerd

- Organisatie bijeenkomsten
- Toetsing 150 bedrijven op toegankelijkheid
- Realisatie 19 handbikeroutes
- (Technische) aanpassingen toeristische portal t.b.v. vindbaarheid
- Ontwikkelen netwerk
- Contentcreatie en audiodiscriptie video's
- Marketingcampagne, waaronder Google Ads campagne en media inkoop

In 2024 is gewerkt aan de toegankelijkheid van het platform in overeenstemming met zowel Nederlandse wetgeving als de Europese Accessibility Act van 2025. Scans zijn uitgevoerd en er zijn maatregelen genomen om certificering te behalen. We delen kennis over toegankelijkheid met de sector om bewustzijn te vergroten over het belang en de mogelijkheden. Het routeaanbod wordt uitgebreid met twee rolstoelroutes per gemeente én zijn bestaande handbikeroutes gecontroleerd. Binnen de marketingactiviteiten van Stichting Achterhoek Toerisme is het aanbod van verblijfsrecreatie en dagrecreatie gebundeld om de Achterhoek te presenteren als dé regio waar onbeperkt genoten kan worden. Als regio zijn we opgenomen in de Ongehinderd app, waarmee we laten zien dat we gastvrijheid hoog in het vaandel dragen.

Te realiseren

- Scans en technische aanpassing digitale toegankelijkheid toeristisch platform
- Achterhoek.nl, campagne sites en aangesloten websites VVV'
- Realisatie Kennisprogramma en impulsregeling voor ondernemers
- Realisatie 18 Rolstoelroutes en controle handbikeroutes
- Marketingcampagne

De producten die in het kader van Onbeperkt Genieten worden gerealiseerd, worden opgenomen in de corporate taken van Achterhoek Toerisme. Hieronder vallen:

- Toegankelijkheid van de toeristische portaal
- Controle, beheer en onderhoud van de routes
- Online samenbrengen van aanbod
- Zichtbaarheid Achterhoek in de Ongehinderd app (+ 320.000 gebruikers) t/m 2028)

E. Natuurlijk te gast in de Achterhoek (lobby ontsluiting nieuwe natuurgebieden)

Met het project 'Natuurlijk te gast in de Achterhoek' werken we met diverse stakeholders in de Achterhoek aan natuur en recreatie in balans. Het gaat hierbij om een samenwerking tussen gemeenten, terrein beherende organisaties, landgoedeigenaren, de recreatiesector, het waterschap en andere stakeholders. Insteek is om gezamenlijk te zoeken naar kansen om knelpunten tussen recreatie en natuur te verminderen, goede voorbeelden te delen en gewenste interventies te ontwikkelen.

Er hebben in 2024 verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden met de stakeholders. De eerste bijeenkomst was gericht op kennismaken, speerpunten uitwisselen en gezamenlijke knelpunten onderzoeken waarbij de verschillende partijen het gedeelde belang onderschreven en nut en noodzaak van gezamenlijk optrekken hierin gevoeld werd. De tweede bijeenkomst had ten doel om met elkaar een prioritering in de interventies aan te brengen. Om de samenwerking verder te concretiseren en om met de partijen aan de slag te gaan met de interventies, volgen er nog 2 bijeenkomsten in 2024. We worden in dit proces ondersteund door Bureau De Lynx die de verkenning van de interventies trekken en ondersteunen bij het verder uitbouwen van de samenwerking tussen de stakeholders. Het is de intentie om na deze bijeenkomsten op initiatief vanuit de Vrijetijdsagenda, de samenwerking tussen de partijen structureel te borgen.

F. Food en de vrijetijdssector

Achterhoek Toerisme heeft in opdracht van het POHO VE onderzocht hoe de Achterhoek zich als (internationale) culinaire bestemming kan profileren. De conclusie was dat de regio over waardevolle ingrediënten beschikt om zich sterker te positioneren op het gebied van eten en drinken, maar m.u.v. het najaar (wild eten) geen culinaire bestemming is. Een cross-sectorale aanpak kan hierbij een significant verschil maken voor de economie van de Achterhoek en het behoud van het unieke landschap. Om deze reden is een uitvoeringsprogramma gestart om de positionering van 'Achterhoek Food' te versterken. Er is een goede basis gelegd om de 'Achterhoekse Smaakmakers' te promoten, waarbij het aanbod gebundeld is en ondernemers zijn gestimuleerd om hun verhaal beter te vertellen via het Kennisprogramma Storytelling.

Gerealiseerd

- Inzet food coördinator
- Onderzoek binnen en buiten de regio door onder andere interviews en enquêtes
- Adviesrapport met actieplan
- Kennisprogramma Storytelling voor producenten, verwerkers en horeca
- Incl. fotografie en professionele begeleiding ondernemersverhalen
- Bundelen aanbod en initiatieven op toeristische platform
- Aansluiting bij regionale initiatieven
- Ondersteunen cross sectorale initiatieven

Het vervolg op de eerste inzet is het aanhaken van het bedrijfsleven bij een foodcampagne, zodat we de smaakmakers duurzaam onder de aandacht kunnen brengen van gast en inwoner. Naast het duurzaam betrekken van het bedrijfsleven, heeft Achterhoek Toerisme zich verbonden aan diverse regionale initiatieven, met als uiteindelijk doel een consistente profilering en boodschap te bewerkstelligen. De richting die we hebben bepaald vanuit de verkenning is regionaal getoetst bij zowel het bedrijfsleven, belangenbehartigers als bij overheden en kan hierbij als leidraad dienen.

Gerealiseerd

- Start consumentencampagne i.s.m. bedrijfsleven; Smaakmakers van de Achterhoek
- Realisatie website
- Aanhaken bedrijfsleven
- Mediacampagne
- Aansluiting met uiteenlopende initiatieven binnen de regio, waaronder de Achterhoek Food raad

Vervolg

De campagne Achterhoekse Smaakmakers wordt bij voldoende draagvlak na 2024 gefinancierd door het bedrijfsleven en wordt daarmee verankerd binnen de activiteiten van Achterhoek Toerisme.

G. Zakelijke markt / convention bureau

In de Achterhoek zagen we de behoefte aan een platform dat inspiratie biedt voor vergaderingen, bijeenkomsten en zakelijke overnachtingen. Het zakelijke aanbod was tot 2023 versnipperd en daardoor misten we kansen om de regio onder de aandacht te brengen bij de zakelijke markt. Het Achterhoek Convention Bureau biedt bedrijven binnen en buiten de Achterhoek een overzicht bij hun zoektocht naar inspirerende locaties. We verwachten nieuwe doelgroepen aan te trekken door een duidelijk overzicht te bieden van de mogelijkheden. Met een succesvolle start van de campagne hebben zich nu 65 bedrijven aangesloten, en dankzij de marketinginspanningen heeft het platform een sterke positie verworven onder eventorganisatoren die op zoek zijn naar geschikte locaties.

Gerealiseerd

- Samenbrengen aanbod van 65 bedrijven via www.achterhoekconventionbureau.nl
- Aantrekken nieuwe doelgroep buiten hoogseizoen
- Productontwikkeling, waaronder SEO geoptimaliseerde website en drukwerk
- Online en offline campagne
- Pers & PR
- Stand Event summit 2024

Er blijkt voldoende draagvlak onder het bedrijfsleven waardoor de campagne daarmee is opgenomen binnen de werkzaamheden van Achterhoek Toerisme.

5 | Speerpunt 2 Vitaliteit verblijfsrecreatie

A. Opstellen gezamenlijke doelstellingen

In navolging van het Vitaliteitsonderzoek Verblifsrecreatie uit 2019 hebben we met ondersteuning van de kennismakelaar en externe adviseur en tevens betrokkene bij Vitale Vakantieparken Veluwe Jan Lowin IJzerman in 2022 een aanpak uitgewerkt voor het voor het vitaal en daarmee toekomstbestendig houden van de verblifsrecreatie sector in de Achterhoek. Najaar 2022 is vervolgens projectleider Margaret van Diermen aan de slag gegaan met de verdere uitrol en uitvoering van het vitaliteitsprogramma. Het programma is in de zomers van 2023 en 2024 uitgebreid geëvalueerd en nadien aangescherpt. Meer informatie over het programma is te vinden op de website: [Vitale Verblifsrecreatie Achterhoek](#) | [Verblifsrecreatie-Achterhoek.nl](#).

Ondertussen (zomer 2024) hebben 36 bedrijven een intake gehad en zijn er 22 bedrijfsreviews (scans) uitgevoerd. Naast het begeleiden van bedrijven via de reviews zijn er ook 2 inspiratietours en 3 inspiratiesessies georganiseerd. Thema's waren omgaan met gedoe, bedrijfsopvolging in de familie en profileren als minicamping. Aan de tours en inspiratiesessies hebben 54 bedrijven (waarvan 42 unieke bedrijven) deelgenomen met in totaal 107 personen.

B. Borging bedrijfsmatige exploitatie

Als onderdeel van deze actie wordt tussen de gemeenten onderling kennis gedeeld. Ook zijn we aan het verkennen of er op ambtelijk niveau een masterclass kan worden gevolgd waarbij dit een van de thema's is.

C. Experimenteerruimte

We zijn voornemens om met andere gemeenten in contact te komen die hiermee experimenteren om ervaringen uit te wisselen.

D. Inzet vitaliteitscoaches

Vitaliteitscoaches worden ingezet binnen het vitaliteitsprogramma. Zie hiervoor ook speerpunt 2, actie A.

D. Beleid verblijfsrecreatie

Er is in 2024 opdracht gegeven aan Ginder om in kaart te brengen hoe de markt voor kleinschalige verblijfsrecreatie zich aan het ontwikkelen is. Inzicht hierin helpt gemeenten om initiatieven beter te kunnen toetsen.

Ad Fontem brengt daarnaast voor ons via een onderzoek in kaart welke begrippen en definities er door de verschillende gemeenten worden gebruikt in beleid rondom verblijfsrecreatie. We krijgen hierdoor beter in beeld in welke mate beleid tussen gemeenten verschilt (of juist overeenkomt). Dit helpt ons om meer inzicht te krijgen in de voor- en nadelen van beleidskeuzes.

6 | Speerpunt 3
Zichtbaarheid vergroten

A. Internationale marktbewerking (Duitsland en Vlaanderen) versterken

1) NBTC themajaar

Binnen deze actie hebben we deelgenomen aan het themajaar Ode aan het Nederlandse Landschap van het NBTC. In 2021 stond het Nederlandse landschap centraal in het NBTC themajaar 'Ode aan het landschap'. Het themajaar vierde de schoonheid en diversiteit van het Nederlandse cultuurlandschap. Als partner van het themajaar is meer aandacht en waardering voor het Achterhoekse landschap in binnen- en buitenland gerealiseerd. Er was aandacht voor de grote diversiteit aan landschappen en bijzondere activiteiten in dit landschap, waaronder de Silo art tour en de IJsselbienale, maar ook de Kerkenpaden, de Steengroeve, Nationale landschappen, Staringroute etc. Regionale activiteiten werden aangesloten door het aanbod samen te brengen. Door deelname aan het thema hebben we gewerkt aan de volgende doelstellingen:

- Vergroten we de naamsbekendheid en zichtbaarheid van de Achterhoek op de (inter) nationale markt;
- Genereren van meer bezoek en meer overnachtingen;
- Versterken van het netwerk van organisaties
- Vergroten waardering en aandacht voor het Achterhoekse landschap

Gerealiseerd

- Regio overschrijdende samenwerking met NBTC en DMO's in NL
- (Internationale) aandacht door mediacampagne waaronder Volkskrant, Libelle, Eropuit, Quest, National Geographic, Influencers etc.
- Verbinden aanbod binnen de regio en onder de aandacht brengen waaronder Achterhoek Nieuws, Vakantiekant, media Achterhoek Toerisme en online campagne
- Pers & PR

Omdat we terugkeken op een succesvol themajaar hebben we ervoor gekozen om 'ode aan het landschap' verder te omarmen. Om bewustzijn te vergroten, kennis te delen en bovenal een bijzondere ervaring te bieden tijdens een verblijf aan de regio, realiseren we een iconische route; de Ode aan het landschaproute. Met deze route willen we gast en inwoner op een toegankelijke wijze bewust maken van het bijzondere Achterhoekse landschap en dragen we bij aan spreiding door de regio. Door het realiseren van deze route en deellussen leiden we gast en inwoner door het mooie landschap heen, maar zijn we ook in de positie om gebieden te kunnen ontzien. We werken aan bewustzijn en delen informatie over de bijzondere landschappen die de regio rijk is. We onderscheiden de diversiteit van het landschap en leggen de verbinding tussen verleden, heden en toekomst.

Te realiseren

- Bewegwijzerde meerdaagse fietsroute van 370 km
- 5 deellussen tussen 60 en 80 km
- Aansluiting bij bestaande fiets- en wandelroutes
- Contentcreatie
- Opname routes en informatie op routeplatform Achterhoek Toerisme
- Boek over landschap en bezienswaardigheden langs de route
- Marketing en promotie
- Pers & PR

2) Duitse markt

We voorzien de komende jaren een groei in het inkomend toerisme vanuit Duitsland. Deze groei biedt kansen maar vraagt ook aandacht. We streven naar gasten die passen bij onze bestemming, met focus op kwaliteitstoerisme. Met de middelen vanuit de Vrijetijdsagenda willen we een solide basis leggen. Met het einde van de grensoverschrijdende samenwerking binnen het GTI 2-project van het Interreg-programma van de Euregio ontstaat er een leemte in de samenwerking om de Achterhoek en het aangrenzende grensgebied te positioneren en het netwerk te versterken. Budget dat beschikbaar is vanuit de Vrijetijdsagenda is ingezet voor productontwikkeling, het uitbreiden van een netwerk, het opzetten van een organisatie en gerelateerde zaken.

1. Versterking (online) marktpositie Duitse markt
2. Versterken grensbeleving door uitbreiding netwerk met partners
3. Ontwikkeling DE partnerprogramma

Gerealiseerd / nog te realiseren

- Aantrekken coördinator Duitse markt
- Actualisatie en optimalisatie online aanbod, waaronder achterhoekferien.de en routeaanbod
- Vergroten netwerk met Duitse partners
- Kennisdeling / arrangementontwikkeling
- Verkenning voor Partnerprogramma Duitse markt

De middelen die beschikbaar zijn gesteld vanuit de VE-agenda zijn een vliegwiel om een goede basis te leggen voor het verder uitbouwen van het netwerk, het versterken van de grensbeleving en de activatie op de Duitse markt. We kijken naar middelen om structureel inzet te blijven plegen.

B. Ondersteunen thematische campagnes

1) Corona campagne #zoveelomnaaruittekijken

Vanuit de middelen voor deze actie is de corona campagne #zoveelomnaaruittekijken gefinancierd. Deze imagocampagne werd in 2020 gelanceerd als reactie op de COVID-19 maatregelen, gericht op het behouden van de aandacht voor de Achterhoek bij potentiële gasten. Wat begon met het delen van inspirerende foto's en routes, evolueerde naar een crossmediale marketingcampagne met steun van Achterhoekse gemeenten en Provincie Gelderland. Na heropening van bedrijven verschoof de focus naar #Wekijkennaarjeuit, maar in november 2020 keerde men terug naar #Zoveelomnaaruittekijken. Gedurende de periode van gesloten deuren lag de nadruk op inspiratie om de top-of-mindpositie te behouden. Naarmate de situatie verbeterde, kreeg de campagne meer aandacht voor attracties, horeca en musea en stond een bezoek aan de bedrijven die door de maatregelen getroffen waren centraal.

De mediacampagne had een miljoenenbereik door inzet van onder andere:

- Radiocampagne NPO 1, NPO 2 en regionale omroepen in Nederland
- Lonely Planet Magazine
- Influencers
- Social media inspiratie campagne
- Google Ads campagne
- Billboard campagne

2) Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen

Vanuit de Vrijetijdsagenda zijn middelen beschikbaar gesteld voor het Gelderse programma Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen in het vizier. Binnen dit programma komen Kennis en Ontwikkeling, Netwerk en Marketing samen en wordt zowel aan de ontwikkeling van het kastelenproduct, als aan de marketing van de kastelen gewerkt. Het programma is gestart met het onderzoek naar de toeristische potentie van KBL in Gelderland, waarna het uitvoeringsprogramma is geschreven dat de drie genoemde onderwerpen omvat en in 2023 in uitvoering is gegaan. Ondertussen zijn de kennisprogramma's Storytelling en Customer journey afgerond, draait het marketingprogramma, waaronder de realisatie van de kastelenkaart en hebben netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. In 2024 staat de Duitse gast centraal in het Kennisprogramma, worden twee netwerkbijeenkomsten georganiseerd en streven we naar een groot bereik via de marketinginspanningen.

Belangrijkste resultaten

- Kennisprogramma's; Customer Journey, Storytelling en Warm ontvangst van de Duitse gast
- Investeringsregeling voor deelnemende KBL
- Netwerkbijeenkomsten
- Gelderse marketingcampagne; plattegrond, landingspagina, online en offline mediainkoop
- Achterhoekse marketingcampagne, waaronder magazine over Achterhoekse KBL, online en offline marketingcampagne

7 Speerpunt 4 Gastvrijheid bevorderen

A. Informatievoorziening up-to-date

In de Achterhoek is door VVV's, TIP's en Achterhoek Toerisme een plan opgesteld over de toekomst van informatievoorziening en gastheerschap in de Achterhoek. Bij enkele informatiepunten stond de continuïteit onder druk of waren zorgen of hoe een informatiepunt ook in de toekomst voldoende aantrekkingskracht en toegevoegde waarde kan behouden. Op basis van deze signalen is gezamenlijk de ambitie geformuleerd om de kwaliteit te gaan verbeteren, met behoud van zelfstandigheid en eigenheid en op verschillende schaalniveaus: Inspiratiecentra, gastvrijheidspunten en Informatiepunten bij TOP-bedrijven.

In de afgelopen jaren zijn 6 VVV Inspiratiepunten, 2 VVV Gastvrijheidspunten en 5 Inspiratiepunten bij ondernemers gerealiseerd. Bij de locaties is op verschillende niveaus gewerkt aan het bieden van een (interactieve) beleving en het bieden van inspiratie en informatie voor een bezoek in de Achterhoek. Naast het bieden van inspirerende locaties, werken we samen met het Kennisplein aan Gastvrijheidstrainingen en Inspiratiedagen voor medewerkers van de VVV's en ondernemers.

- Realisatie 6 VVV Inspiratiepunten,
- Realisatie 2 VVV Gastvrijheidspunten
- Realisatie 5 Inspiratiepunten bij ondernemers
- Digitale ontsluiting toeristisch / recreatieve aanbod op locatie
- Kwaliteitsimpuls gastheerschap dmv trainingen en inspiratiedagen

In 2024 worden nog 4 kleinere ondernemerslocaties gerealiseerd.

B. Ontsluiten locaties en verhalen d.m.v. digitale toepassingen

We hebben in de loop van de tijd besloten om de middelen voor deze actie op een andere manier in te zetten.

C. Doorontwikkeling Toeristische Overstap Punten (TOP's)

Een TOP staat voor Toeristisch Overstap Punt. Een “knooppunt” waar diverse bewegwijzerde en onbewegwijzerde routes samen komen. Om met name de routebeleving een grotere aandacht te geven in de ontwikkeling van deze locaties en gezien het enthousiasme waarmee de TOP-2.0 locaties zijn ontvangen, zijn er inmiddels zo’n 25 TOP-locaties uitgerold in de gehele Achterhoek.

Bereikte verbeterpunten

- Kwalitatieve verbetering informatieverstrekking op verschillende schaalniveaus;
- Innovatieve vernieuwing van bestaande TOP-locaties;
- Verbetering geleiding toeristenstroom via de TOP-locaties;
- Beter onder de aandacht brengen van toeristische bedrijven;
- Verbetering ontsluiting routestructuren

D. Achterhoekse kaart voor jongeren ontwikkelen

De Feestfabriek heeft enkele jaren geleden aangegeven graag samen te werken aan een nieuw product om ook een wat jongere doelgroep de schoonheid van de Achterhoek te laten beleven. Er zijn meerdere gesprekken geweest tussen de Feestfabriek, Achterhoek Toerisme en een afvaardiging vanuit de gemeenten. Helaas heeft dit om meerdere redenen niet geleid tot een realistisch product en is besloten om deze actie te laten vervallen en het budget voor andere acties in te zetten.

E. Inventarisatie onderwijs en arbeidsmarkt

Onderwijs en arbeidsmarkt is sinds wij onze vrijetijdsagenda hebben vastgesteld medio 2020 een nog belangrijker thema geworden. Het is in de tussentijd niet alleen prominenter op verschillende (bestuurlijke) agenda's geagendeerd, maar ook zijn de opgaven toegenomen en complexer van aard geworden. Doordat het thema door verschillende andere bestuurlijke gremia en organisaties wordt opgepakt (waaronder thematafel onderwijs en arbeidsmarkt van Achterhoek Ambassadeurs, maar ook door HISWA-RECRON en ondernemers zelf) heeft het POHO VE ervoor gekozen om zelf niet ook nog actief met dit thema aan de slag te gaan. Wel blijven we bij dit thema betrokken door input te geven aan bovengenoemde partijen zodat ook de link met de vrijetijdssector niet uit het oog wordt verloren.

8

Speerpunt 5
Positie vrijetijdssector
versterken

A. Lobbycampagne zichtbaarheid toerisme en recreatie in regio

Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau is er aandacht gevraagd voor de vrijetijdssector. Dit heeft er onder andere toe geleid dat de vrijetijdssector is benoemd in de Achterhoek Agenda. Daarnaast is er een lobbybrief geschreven in aanloop naar de formatie van een nieuw college van Gedeputeerde Staten bij de provincie Gelderland om aandacht te vragen voor de vrijetijdssector.

B. Stimuleren en ondersteunen cross sectorale initiatieven

De afgelopen jaren hebben we in verschillende cross-sectorale initiatieven geïnvesteerd waarbij de een in de praktijk succesvoller bleek (onbeperkt genieten in de Achterhoek) dan de ander (SMAAS). We hebben desondanks in de loop van de uitvoeringsperiode ervoor gekozen om te blijven inzetten op cross-sectorale initiatieven omdat we hier een duidelijke meerwaarde in zien. Voorjaar 2023 hebben we besloten niet meer jaarlijks één thema centraal te stellen, maar meerdere onderwerpen tegelijkertijd op te pakken vanwege de (maatschappelijke) relevantie. Vanuit deze actie zijn de volgende cross-sectorale initiatieven opgepakt:

- Vrijetijdssector en natuur: Natuurlijk te gast in de Achterhoek (zie voor meer informatie pagina 15)
- Food en de vrijetijdssector (zie voor meer informatie pagina 16)
- Vrijetijdssector en sociaal domein: Onbeperkt genieten in de Achterhoek (zie voor meer informatie pagina 13).

C. SMAAS

In 2018 zijn we samen met ARRIVA, Achterhoek Ambassadeurs, gemeenten en een aantal ondernemers gestart met het pilotproject SMAAS (Smart Mobility As A Service). Doel van het project was om het vervoer tussen attracties en bezienswaardigheden in de Achterhoek te optimaliseren, zodat we meer en andere doelgroepen kunnen bedienen (bv. mensen zonder auto), het verblijf in de Achterhoek aantrekkelijker maken en van het vervoer door de Achterhoek meer een beleving maken. Dat wilden we doen door elektrische deelfietsen aan te bieden die iedereen, eventueel in combinatie met de trein of bus, kan gebruiken om van A naar B te komen; toeristen, zakelijke gasten en onze eigen inwoners.

Uiteindelijk zijn er elektrische deelfietsen op verschillende toeristische locaties en stations geplaatst. Het verloop van de pilot was wat ongelukkig door het uitbreken van de coronapandemie (waarbij thuisblijven het advies was gedurende een deel van de pilotperiode) en doordat de deelfietsen niet altijd naar behoren functioneerden. Eind 2021 is de pilot, die werd gecoördineerd vanuit de thematafel mobiliteit en duurzaamheid, geëindigd en daarmee ook de bijdrage vanuit de Vrijetijdsagenda.

9

Overkoepelende acties

A. Kennisplein

De ontwikkelingen in de markt gaan snel en zijn soms lastig bij te houden. Daarom is in 2019 het Kennisplein gelanceerd. Op dit interactieve platform vindt de sector op één plek alle informatie om gerichte keuzes te maken voor de toekomst. Vanuit het Kennisplein zijn in de periode 2020-2023 diverse onderzoeken uitgevoerd, is relevante data verzameld en is kennis gedeeld met de sector via factsheets, e-learning en tijdens diverse kennisbijeenkomsten.

Belangrijkste resultaten

- Monitor Toerisme Achterhoek uitgevoerd over het jaar 2020 en 2022.
- Vitaliteitsonderzoek Dagrecreatie & Horeca Achterhoek uitgevoerd in 2021-2022
- Gestart met een structurele tweejaarlijkse peiling onder toeristische ondernemers over ontwikkelingen in de sector
- Gastonderzoek uitgevoerd onder ruim 500 verblijfsgasten in de Achterhoek naar hun vakantiebeleving (2022)
- Dataverzameling provinciale/landelijke bronnen: o.a. Druktemonitor Provincie Gelderland, Onderzoek Inkomend Toerisme/Dagbezoek, Streden & Streken onderzoek, Leefstijlvinder.nl
- Aanschaf eigen databronnen: Trendata (Google zoekgedrag) en MTB-gebruikersdata
- Organisatie Achterhoek Inspiratiedagen voor de sector (2x per jaar, met gemiddeld 50-60 deelnemers per dag)
- Organisatie van 12 (meerdaagse) kennisprogramma's voor de sector met in totaal 194 deelnemers
- Organisatie van 22 online kennissessies met meer dan 500 deelnemers in coronatijd
- Organisatie Kennis- en Netwerkdag in 2021 en 2022
- Oplevering 13 nieuwe e-learning modules en hebben 377 deelnemers in totaal 995 e-learning trainingen gevolgd. 86% van de deelnemers beoordeelden de e-learning trainingen met goed of uitstekend
- Levering van diverse bijdrages/presentaties vanuit Kennisplein bij lokale toeristische bijeenkomsten

Om erachter te komen hoe de inwoners in de Achterhoek staan ten opzichte van toerisme en recreatie is in 2024 een onderzoek uitgevoerd. In het onderzoek is bewust gekozen om te vragen naar de houding t.o.v. toerisme in de eigen gemeente (i.p.v. de Achterhoek), zodat er straks ook op gemeentelijk beleidsniveau met de resultaten gewerkt kan worden. Het inwoneronderzoek heeft in 2022 al plaatsgevonden in Oost Gelre en in 2023 in Winterswijk. In het voorjaar van 2024 zijn de inwoners van Oude IJsselstreek, Doetinchem, Lochem, Berkelland, Bronckhorst en Aalten benaderd. De resultaten zijn inmiddels gepubliceerd.

B. Kennismakelaar

Tussen 2016 en 2023 is Annemiek Riefel actief geweest als kennismakelaar voor de vrijetijdssector in de Achterhoek. Zij fungeerde als een aanjager voor de sector en stimuleerde, ondersteunde, initieerde, faciliteerde en fungeerde als schakel tussen ondernemers en overheid. Naast dat zij de Vrijetijdsagenda 2020-2030 inclusief uitvoeringsagenda 2020-2023 heeft geschreven was ze na de vaststelling van de projecten ook inhoudelijk betrokken bij een aantal projecten waaronder het vitaliteitsprogramma verblijfsrecreatie, onbeperkt genieten in de Achterhoek, de Silo Art Tour en food.

In 2023 heeft de kennismakelaar aangegeven aan een andere opdracht toe te zijn en met haar activiteiten te willen stoppen. Omdat we ondertussen een praktisch ingestoken agenda hadden met een prettige werkwijze, projecten goed op stoom waren en ook bij Achterhoek Toerisme een aantal organisatorische veranderingen hebben plaatsgevonden was het voorsnog niet nodig om een nieuwe kennismakelaar aan te trekken.

C. Onvoorzien

De onvoorziene kosten zijn vooral uitgegeven aan een aanvullende bijdrage voor het project TOP's waardoor nog eens 10 locaties konden worden getransformeerd, de organisatie van de landelijke toerisme TOP, monitoring van het bereik van door ons geïnitieerde projecten en campagnes via Meltwater en het ontwikkelen van een lobbybrief t.b.v. de provinciale verkiezingen van 2023. Omdat de landelijke Toerisme TOP een speciaal evenement is voor de vrijetijdssector lichten we hieronder nog even toe wat wij hieraan hebben bijgedragen.

Jaarlijks organiseren het ministerie van Economische Zaken & Klimaat, de provincies, het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen en Gastvrij Nederland de Nationale Toerisme Top. Een bijeenkomst voor en door de gastvrijheidssector, waar belanghebbenden elkaar informeren en inspireren, kennis uitwisselen en elkaar ontmoeten. De Toerisme Top wordt jaarlijks in een andere provincie georganiseerd. In 2021 kwam de gastvrijheidssector samen in Winterswijk. Vanuit de Vrijetijdsagenda zijn middelen vrijgemaakt voor een extra gastvrij ontvangst de zondag voorafgaand aan de Toerisme TOP. Met 's middags een bezoek aan de Steengroeven en 's avonds een diner voor genodigden hebben we een warm welkom kunnen bieden voor onze landelijke partners en de Achterhoek op de kaart kunnen zetten.

D. Herijking Vrijetijdsagenda 2020-2030 en ontwikkelen uitvoeringsagenda 2025-2028

In 2024 heeft het Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd opdracht gekregen om de huidige vrijetijdsagenda te herijken en een nieuwe uitvoeringsagenda te schrijven voor de periode 2025-2028.

E. Inzet manager

De gemeente Berkelland is al vele jaren de pengemeente voor de gemeentelijke samenwerking via het POHO VE. Ook levert de gemeente een 'manager' die de samenwerking organiseert, coördineert en managet. In 2020 is besloten om de gemeente Berkelland een jaarlijkse vaste vergoeding te geven voor de inzet van de manager.

10 | Ondersteuning vanuit de
provincie Gelderland

Ondersteuning vanuit de provincie Gelderland

In de uitvoeringsperiode 2020-2024 is er intensief samengewerkt met de provincie Gelderland. De provincie heeft niet alleen op het gebied van kennis en ervaring ondersteuning geboden, maar ook financieel. In de periode 2020-2024 heeft de provincie twee keer subsidie verstrekt aan het POHO VE ten behoeve van de Vrijetijdsagenda en uitvoeringsagenda 2020-2024.

Covid-19 subsidie

De provincie heeft na het uitbreken van covid-19 subsidie beschikbaar gesteld voor de vrijetijdssector van Gelderland. Het POHO VE heeft een aanvraag gedaan ter waarde van € 145.000 die is gehonoreerd en ondertussen al is vastgesteld. We hebben hiermee het volgende gedaan (op basis van cofinanciering):

- Organisatie van webinars en follow-up voor ondernemers via het kennisplein van Achterhoek Toerisme.
- Onontdekte plekken onder de aandacht brengen via de routeplanner van Achterhoek Toerisme en via een bijbehorende campagne.
- Ondersteuning toegankelijkheidsplannen van ondernemers (wat vervolgens uitgroeide tot het project 'Onbeperkt genieten in de Achterhoek').
- Onderzoek naar de vitaliteit van dagrecreatie en horeca in de Achterhoek (bredere scope was mogelijk door deze bijdrage).

Investeringssubsidie vrijetijdsagenda 2020-2024

Ook hebben wij voor de uitvoeringsagenda een subsidie gekregen van de provincie Gelderland ter waarde van € 455.000. Deze bijdrage hebben we gebruikt als cofinanciering voor de volgende projecten:

- Ode aan het landschap
- Duitse markt
- Silo Art Tour
- Convention Bureau / zakelijke markt
- Vitaliteitsprogramma Verblijfsrecreatie Achterhoek
- Natuurlijk te gast Achterhoek
- Food
- Onbeperkt genieten in de Achterhoek

Een inhoudelijke toelichting op deze projecten staat op de voorgaande pagina's.

Financiën

In de agenda hebben we beschreven dat deze 'niet in beton is gegoten' waarmee we onszelf meegaven om flexibel om te gaan met de acties en budgetten als de situatie daarom vroeg. En dat hebben we af en toe gedaan. Soms kwam een actie namelijk niet van de grond en hebben we het losgelaten en de budgetten aan andere acties die succesvol waren, impact hadden en bijdroegen aan onze doelstellingen toegevoegd.

Hieronder is weergegeven wat er in de uitvoeringsperiode 2020-2024 is uitgegeven per speerpunt. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de bijdrage van de gemeenten bestaat uit de jaarlijkse bijdrage à 80 cent per inwoner per gemeente en voor een deel bestaat uit een overgeheveld restant uit de Vrijetijdsagenda 2016-2019.

Omdat we tijdens het opstellen van dit tussentijdse verantwoordingsdocument nog in de uitvoeringsperiode zitten en niet alle acties en diensten zijn gefactureerd, geeft onderstaand schema een overzicht van de uitgaven die we verwachten te maken in de uitvoeringsperiode 2020-2024.

Speerpunt	Bijdrage Vrijetijdsagenda 2020-2024	Bijdrage provincie - investeringssubsidie	Bijdrage provincie covid-19	Totaal
Speerpunt 1 Aanbodontwikkeling	€ 335.000	€ 135.000	€ 80.600	€ 550.600
Speerpunt 2 Vitaliteit verblijfsrecreatie	€ 181.000	€ 136.000*	-	€ 317.000
Speerpunt 3 Zichtbaarheid vergroten	€ 293.000	€ 90.000	€ 50.000	€ 433.000
Speerpunt 4 Gastvrijheid bevorderen	€ 350.000	-		€ 350.000
Speerpunt 5 Positie vrijetijdssector versterken	€ 120.000	-		€ 120.000
Overkoepelend (incl. onvoorzien)	€ 335.000	-	€ 14.400	€ 349.400

* Voor dit speerpunt hebben wij een subsidie ontvangen van de provincie à 230.000. We zijn in gesprek met de provincie om dit project te verlengen in 2025 zodat we de subsidie kunnen opmaken.